

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

№ 19 (156)

Монгол Улсын Хууль:

- *Аялал жуулчлалын тухай*
- *Ан агнуурын тухай*
- *Альтны айтгийн тухай*

Улсын Их Хурлын Тамгын газар

Улаанбаатар хот
2000 он

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ

Улаанбаатар хот 2000 оны тавдугаар сарын 26 № 19 (156)

Гарчиг

Нэг. МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

215. Аялал жуулчлалын тухай (2000-5-5-ны хууль)	394
216. Ан агнуурын тухай (2000-5-5-ны хууль)	401
217. Амьтны аймгийн тухай (2000-5-5-ны хууль)	406
218. Ан агнуурын тухай (1995 оны) хуулийг хүчингүй болсонд тооцох тухай (2000-5-12-ны хууль)	411
219. Компанийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай (2000-5-12-ны хууль)	412
220. Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай (2000-5-12-ны хууль)	412
221. Гэрээ соёрхон батлах тухай (2000-5-18-ны хууль)	412
222. Хүн амын орлогын албан татварын хуулийн зарим заалтын үйлчлэлийг түр зогсоох тухай (2000-5-18-ны хууль)	412

Хоёр. МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

223. Шүүх эрх мэдлийн стратеги төлөвлөгөө батлах тухай	Дугаар 39	413
224. Улсын Их Хурлын 1996 оны 17 дугаар тогтоолын хавсралтад өөрчлөлт оруулах тухай	Дугаар 40	420
225. Үндсэн хуулийн цэцийн гишүүний бүрэн эрхийг түр түдгэлзүүлэх тухай	Дугаар 41	420
226. Сонгуулийн ерөнхий хорооны гишүүнээс чөлөөлөх тухай	Дугаар 42	420
227. Сонгуулийн ерөнхий хорооны гишүүнийг нөхөн томилгох тухай	Дугаар 43	420

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2000 оны 5 дугаар сарын 5-ны өдөр

Улаанбаатар хот

АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ТУХАЙ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ

Нийтлэг үндэслэл

1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт

1.1. Энэ хуулийн зорилт нь Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээр аялал жуулчлалыг хөхүүлэн дэмжих, аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа эрхлэх, жуулчны үйлчилгээ үзүүлэхтэй холбогдуулан төр,

иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хооронд үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл. Аялал жуулчлалын тухай хууль тогтоомж

2.1. Аялал жуулчлалын тухай хууль тогтоомж нь Иргэний хууль¹, Газрын тухай², Байгаль орчныг хамгаалах тухай³, Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хууль⁴ болон энэ хууль, тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

2.2. Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ

2.3. Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутагт аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа явуулахаар бол түүнтэй холбогдсон харилцааг Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуулиар зохицуулна.

3 дугаар зүйл. Хуулийн нэр томъёо

3.1. Энэ хуульд хэрэглэсэн дараахь нэр томъёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

3.1.1. "аялал жуулчлал" гэж хувь хүн өөрийн байнга оршин суудаг газар нутгаасаа нэгээс 183 хүртэлх хоногийн хугацаагаар амралт, сувилал, танин мэдэхүйн зорилгоор болон шашин шүтлэг, ажил мэргэжлийн шугамаар өөр газар нутагт аялан явахыг;

3.1.4. "аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн" гэж аялал жуулчлалын байгууллагаас үзүүлж байгаа жуулчдын сонирхлыг татах, тэдний аялах тав тухтай нөхцөлийг хангасан төлбөрт үйлчилгээг;

3.1.5. "жуулчин" гэж аялал жуулчлал хийж байгаа Монгол Улсын иргэн, гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүнийг;

3.1.2. "аялал жуулчлалын байгууллага" гэж аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүнийг бүрдүүлэх, сурталчлах, худалдах, худалдан авах, аялал жуулчлалын багц буюу тухайлсан үйлчилгээг зохион байгуулж байгаа ашгийн төлөө хуулийн этгээдийг;

3.1.6. "жуулчны үйлчилгээний байгууллага" гэж зочид буудал, жуулчны бааз, зоогийн газар, амралт сувилал, тээвэр, холбоо, үзвэрийн зэрэг үйлчилгээг жуулчинд үзүүлж байгаа байгууллагыг;

3.1.3. "аялал жуулчлалын бүс нутаг" гэж Монгол Улсад аялал жуулчлал хөгжүүлэхэд тохирсон байгаль, түүх, соёлын нөөц бүхий газар нутгийг;

3.1.7. "хөтөч-тайлбарлагч" гэж аялал жуулчлалын хөтөлбөрийн дагуу жуулчинд газарчлан, орчуулга, тайлбар хийх зөвшөөрөл бүхий хувь хүнийг.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

Аялал жуулчлалын байгууллага

4 дүгээр зүйл. Аялал жуулчлалын байгууллага, түүний ангилал

4.1. Аялал жуулчлалын байгууллага нь дараахь үйл ажиллагаа эрхэлнэ:

аяллын бусад бичиг баримтын бүрдүүлэлт хийх;

4.1.1. аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг төлөвлөх, бүрдүүлэх, сурталчлах, бөөнөөр болон жижиглэнгээр худалдах, аялал зохион байгуулах;

4.1.3. онгоц, төмөр зам болон тээврийн хэрэгслээр зорчих билет /тийз/-ийн захиалга хийх, билет /тийз/ худалдах, худалдан авах;

4.1.2. виз авахтай холбогдсон болон

4.1.4. зочид буудал, жуулчны бааз,

¹ Иргэний хууль -Төрийн мэдээлэл"-ийн 1995 оны 1 дүгээрт нийтлэгдсэн

² Газрын тухай хууль -Төрийн мэдээлэл"-ийн 1995 оны 2 дугаарт нийтлэгдсэн

³ Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль -Төрийн мэдээлэл"-ийн 1995 оны 5, 6 дугаарт нийтлэгдсэн.

⁴ Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хууль -Төрийн мэдээлэл"-ийн 1995 оны 2 дугаарт нийтлэгдсэн.

байр, үзвэрийн захиалга хийх;

4.1.5.жуулчныг утган авах, үйлчлэх, үдэн гаргах ажлыг зохион байгуулах.

4.2. Аялал жуулчлалын байгууллагыг туроператор, турагент гэж ангилна:

4.2.1.туроператор нь энэ хуулийн 4.1.1-4.1.5-д заасан үйл ажиллагаа эрхэлнэ;

5 дугаар зүйл. Аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл

5.1. Энэ хуулийн 4.2.-т заасан туроператор, турагентын үйл ажиллагааг гагцхүү аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл /цаашид "тусгай зөвшөөрөл" гэх/ бүхий этгээд эрхэлнэ.

5.2. Тусгай зөвшөөрлийг аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага энэ хуульд нийцүүлэн олгоно.

5.3. Тусгай зөвшөөрөл авах тухай өргөдлийг хүлээн авах, бүртгэх, хянах асуудлыг аялал жуулчлалын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан журмын дагуу шийдвэрлэнэ.

5.4. Аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа

6 дугаар зүйл. Тусгай зөвшөөрөл олгох, түүнийг олгохоос татгалзах үндэслэл

6.1. Дараахь шаардлага хангасан нөхцөлд тухайн этгээдэд аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгоно:

6.1.1. аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа явуулахад шаардагдах ажлын байр, техник хэрэгслээр хангагдсан байх;

6.1.2. аялал жуулчлалын мэргэжил эзэмшсэн, эсхүл аялал жуулчлалын байгууллагад 3 ба түүнээс дээш жил удирдах ажил эрхэлж байсан бөгөөд аялал жуулчлалын мэргэжлийн сургалтад хамрагдан гэрчилгээ авсан зохих түвшний удирдах

7 дугаар зүйл. Тусгай зөвшөөрлийн хугацаа сунгах, хүчингүй болгох

7.1. Тусгай зөвшөөрлийн хүчинтэй байх хугацаа 2 жил байна.

7.2. Туроператор, турагент нь тусгай зөвшөөрлийн хүчинтэй байх хугацааг сунгуулах хүсэлтээ уг хугацаа дуусахаас ажлын 30-аас доошгүй өдрийн өмнө аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад гаргана.

7.3. Туроператор, турагент нь тусгай зөвшөөрлийн хүчинтэй байх хугацаанд энэ хуулийн 6.1.-д заасан шаардлага хангасан, жуулчдаас үйл ажиллагаатай нь холбогдсон гомдол гаргаагүй бол тусгай зөвшөөрлийн хугацааг 3 жилээр сунгана.

7.4. Үйл ажиллагаа нь тогтмолжиж, цаашид аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа дагнан эрхлэх байгууллагад байнгын тусгай зөвшөөрөл олгож болно.

7.5. Дараахь тохиолдолд тусгай

4.2.2. турагент нь энэ хуулийн 4.1.2-

4.1.5-д заасан үйл ажиллагааг бүхэлд нь, эсхүл түүнийг тодорхой хэсгийг, түүнчлэн туроператорын бүтээгдэхүүнийг зуучлан худалдах, худалдан авах үйл ажиллагаа эрхэлнэ.

эрхлэх этгээд нь тусгай зөвшөөрөл авах тухай өргөдөлд дараахь баримт бичгийг хавсаргана:

5.4.1. аж ахуйн нэгжийн үүсгэн байгуулах гэрээ;

5.4.2. аж ахуйн нэгжийн дүрэм;

5.4.3. тухайн аж ахуйн нэгжийн удирдлага, боловсон хүчин, техник тоног төхөөрөмж, ажлын байрын талаархи тодорхойлолт;

5.4.4. Даатгалын тухай хуулийн дагуу даатгалын байгууллагатай байгуулсан өөрийн үйл ажиллагааны явцад учирч болох эрсдэлээс хамгаалах хариуцлагын даатгалын гэрээний хувь.

ажилтантай байх.

6.2. Энэ хуулийн 5.2-т заасан эрх бүхий этгээд нь өргөдөл, баримт бичгийг хүлээн авснаас хойш ажлын 15 өдрийн дотор тусгай зөвшөөрөл олгоно.

6.3. Энэ хуулийн 5.4, 6.1-д заасан шаардлага хангаагүй этгээдэд тусгай зөвшөөрөл олгохоос татгалзана,

6.4. Тусгай зөвшөөрөл олгохоос татгалзсан шийдвэрийн талаар шүүхэд гомдол гаргаж болно.

зөвшөөрлийн хүчинтэй байх хугацааг сунгахаас татгалзах буюу тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгоно:

7.5.1. зөвшөөрлийн дагуу үйл ажиллагаа явуулж байх явцад энэ хуулийн 6.1-д заасан шаардлагыг удаа дараа зөрчсөн;

7.5.2. өөрийн гэм буруутай үйлдлийн улмаас жуулчдад удаа дараа буюу их хэмжээний хохирол учруулсан, эсхүл уг байгууллагын үйл ажиллагааны талаар жуулчдаас удаа дараа үндэслэл бүхий гомдол гаргасан;

7.5.3. тусгай зөвшөөрлийг хүчингүй болгох талаар бусад хуульд заасан үндэслэл байвал.

7.6. Тусгай зөвшөөрлийн хугацааг сунгахаас татгалзсан буюу зөвшөөрлийг хүчингүй болгосон шийдвэрийн талаар шүүхэд гомдол гаргаж болно.

8 дугаар зүйл. Аялал жуулчлалын байгууллагын бүрэн эрх

8.1. Аялал жуулчлалын байгууллага нь дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

8.1.1. аялал жуулчлалын байгууллага нь энэ хуулийн 4.2-т заасан ангилалд нийцүүлэн үйл ажиллагаа явуулах;

8.1.2. аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүнээ өөрийн нэрийн өмнөөс сурталчлах, худалдах, худалдан авах;

8.1.3. тухайн жилд үйлчлүүлсэн жуулчдын талаархи судалгааг тогтоосон журмын дагуу аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад гаргаж өгөх;

8.1.4. Монгол Улсын нийгэм, эдийн засаг, төрийн байгуулалт, түүх соёл, ёс заншил, зан үйлийн талаар жуулчдад үнэн бодит мэдээлэл өгөх;

8.1.5. байгаль, түүх, соёлын нэн ховор

зүйлсийг хайрлан хамгаалахад өөрийн зүгээс шаардагдах арга хэмжээ авах, гарсан эерхчийн талаар холбогдох байгууллагад мэдэгдэх;

8.1.6. аялал жуулчлалын үйлчилгээний ажилтнуудаа мэргэжлийн сургалт, дамжаанд хамруулж байх;

8.1.7. аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүнийхээ үнэ тарифыг тогтоох;

8.1.8. аялал жуулчлалын үйлчилгээний байгууллагуудтай гэрээ байгуулах.

8.2. Монгол Улсын нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд хувь нэмэр оруулах, байгаль орчинд сөрөг нөлөөгүй, хүн амын эрүүл мэнд, уламжлалт зан заншилд харшлахгүй аялал жуулчлалын хэлбэрийг хөгжүүлнэ.

9 дүгээр зүйл. Аялал жуулчлалын гэрээ

9.1. Туроператор буюу турагент нь аялал жуулчлалын бүтээгдэхүүнийг худалдах, худалдан авах тухай гэрээ байгуулна.

9.2. Аялал жуулчлалын гэрээнд Иргэний хуулийн 163 дугаар зүйл хамаарах бөгөөд түүнд дараахь гол нөхцөлийг заавал тусгана:

9.2.1. гэрээний талуудын албан ёсны нэр, хаяг, тусгай зөвшөөрөл болон улсын бүртгэлийн гэрчилгээний дугаар, банкны дансны дугаар;

9.2.2. жуулчдын бүрэлдэхүүн, аяллын хөтөлбөр, тэдгээртэй холбогдсон мэдээлэл;

9.2.3. аялал жуулчлалын

бүтээгдэхүүний чанар, үнэ, түүнийг төлөх журам;

9.2.4. аяллын хугацаа, жуулчдыг угтах, үдэх журам, талуудын эрх, үүрэг;

9.2.5. жуулчдаас үйлчилгээний талаар гомдол гаргах, маргааныг хянан шийдвэрлэх журам.

9.3. Аялал жуулчлалын гэрээний үүргийг гүйцэтгэх, гэрээг цуцлах, өөрчлөх, хүчин төгөлдөр бус гэж тооцоход Иргэний хуулийн холбогдох заалтыг мөрдөнө.

10 дугаар зүйл. Жуулчны үйлчилгээний байгууллага

10.1. Жуулчны үйлчилгээний байгууллага нь дараахь шаардлагыг хангаж ажиллана:

10.1.1. тухайн үйлчилгээний стандарт, зэрэглэлд тавигдах шаардлагын дагуу үйл ажиллагаа явуулах;

10.1.2. үйлчилгээнийхээ үнэ тарифыг олгогдсон зэрэглэлийн дагуу тогтоох, ил тод байрлуулах;

10.1.3. нийтийн гэрээний нөхцөлөө дараагийн хуанлийн жил эхлэхээс 3-аас доошгүй сарын өмнө зарлах;

10.1.4. байгууллагынхаа оноосон нэр,

зэрэглэл, жуулчин хүлээн авах эрхийг тодорхойлсон гэрчилгээг ил байрлуулах;

10.1.5. аялал жуулчлалын байгууллагатай байгуулсан гэрээний дагуу жуулчдад үйлчлэх, тэднээс үйлчилгээний хөлсийг давхардуулж авахгүй байх;

10.2. Зочид буудал, жуулчны баазад тусгай зөвшөөрөл олгох, зэрэглэл тогтоох журмыг аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага батална,

10.3. Жуулчны үйлчилгээний байгууллага энэ хуулийн 4.1-д заасан үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно.

11 дүгээр зүйл. Аялал жуулчлалыг төрөөс хөхүүлэн дэмжих

11.1. Төрөөс экспортын үйлдвэрлэлд үзүүлэх дэмжлэг, хөнгөлөлтөд аялал жуулчлалын байгууллага, зочид буудлын гадаадын жуулчдад үзүүлсэн үйлчилгээ нэг адил хамаарна.

11.2. Аялал жуулчлалын салбарт хөрөнгө оруулалт хийсэн иргэн, хуулийн этгээдэд татварын хөнгөлөлт үзүүлэх асуудлыг татварын холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу зохицуулна.

11.3.Энэ хуулийн 14.1.1-д заасны дагуу байгуулсан аялал жуулчлалын бүс нутгийг хөгжүүлэх зорилгоор зарласан уралдаанд төсөл нь

шалгарсан этгээдэд төслөө хэрэгжүүлэхэд зориулж төрөөс зохих санхүүжилтийг гэрээний үндсэн дээр олгож болно.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ

Хөтөч-тайлбарлагч

12 дугаар зүйл.Хөтөч-тайлбарлагчид тавих шаардлага

12.1.Дараахь шаардлагыг хангасан хувь хүн хөтөч-тайлбарлагчийн үйлчилгээ үзүүлж болно:

12.1.1.Монгол Улсын иргэн байх;

12.1.2 нэг буюу түүнээс дээш гадаад хэл эзэмшсэн, хөтөч-тайлбарлагчийн сургалтад хамрагдаж гэрчилгээ авсан байх;

12.1.3.хөтөч-тайлбарлагчийн үйлчилгээ үзүүлэхэд эрүүл мэндийн хувьд тэнцсэн байх.

12.2.Аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь энэ хуулийн 12.1-д заасан шаардлагыг хангасан хувь хүнд хөтөч-тайлбарлагчийн үйл ажиллагаа явуулах

зөвшөөрөл олгоно.

12.3.Хөтөч-тайлбарлагчийн үйл ажиллагаа явуулах зөвшөөрөл олгох журам, зэрэглэлийг аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага батална.

12.4.Хөтөч-тайлбарлагчийн үйл ажиллагаа явуулах зөвшөөрлийн хугацаа 2 жил байна.

12.5.Хөтөч-тайлбарлагч нь зөвшөөрлийн хугацаа сунгуулах тухай хүсэлтээ уг хугацаа дуусахаас нэг сарын өмнө аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад гаргана.

13 дугаар зүйл. Хөтөч-тайлбарлагчийн эрх, үүрэг

13.1.Хөтөч-тайлбарлагч нь дараах эрх, үүрэгтэй.

13.1.1.аялал жуулчлалын тухайн байгууллагаас баталсан хөтөлбөрийн дагуу жуулчдад үйлчлэх, тэдний аюулгүй байдлыг урьдчилан сэргийлж, хангуулах;

13.1.2.жуулчдад үйлчилж байх хугацаандаа аялал жуулчлалын тухайн байгууллага болон өөрийн нэр бүхий хөтөч-тайлбарлагчийн тэмдгийг ил зүүх;

13.1.3.Монгол Улсын нийгэм эдийн засаг, төрийн байгуулал, байгаль, түүх, соёл, ард түмний зан заншлын талаар жуулчдад бодит

мэдээлэл өгөх, улс, хувь хүн, байгууллагын нууцад хамаарах мэдээллийн нууцыг задруулахгүй байх;

13.1.4.үйлчилгээнийхээ явцад өөрийн буруугаас жуулчинд болон аялал жуулчлалын тухайн байгууллагад учруулсан хохирлыг арилгах.

13.2.Хөтөч-тайлбарлагч нь жуулчдаас шан харамж шаардах, аялал жуулчлалын байгууллагын үйл ажиллагаа эрхлэх, аялал жуулчлалын гадаадын байгууллагыг төлөөлөхийг хориглоно.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ

Аялал жуулчлалын талаархи төрийн байгууллагын бүрэн эрх

14 дүгээр зүйл.Аялал жуулчлалын талаархи Засгийн газрын бүрэн эрх

14.1.Засгийн газар аялал жуулчлалын талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

14.1.1.Монгол Улсад аялал жуулчлал хөгжүүлэх бүс нутгийг улс орны нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн бодлоготой уялдуулан тогтоох;

14.1.2.аялал жуулчлалын талаар төрөөс явуулах нэгдсэн бодлогыг хэрэгжүүлж, холбогдох хууль тогтоомжийн биелэлтийг зохион байгуулах;

14.1.3.аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөр батлах;

14.1.4.энэ хуулийн 19 дүгээр зүйлд заасан аялал жуулчлалын санд хөрөнгө

төвлөрүүлэх, зарцуулах, хяналт тавих журмыг холбогдох хууль тогтоомжид нийцүүлэн батлах, сангийн төлөөлөн захирах эрх бүхий этгээдийг томилох;

14.1.5.аялал жуулчлалын салбарт гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтыг хөхүүлэн дэмжих, зохистой харьцааг бий болгох;

14.1.6.аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагыг байгуулж, дүрмийг батлах.

14.1.7.аялал жуулчлалын тухай хууль тогтоомжийн биелэлтэд тавих хяналтыг хэрэгжүүлэх, аялал жуулчлалын улсын хяналтын дүрмийг батлах.

15 дугаар зүйл. Аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо

15.1. Аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо нь аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага, Ерөнхий сайдын дэргэдэх аялал жуулчлалын зөвлөл болон орон нутгийн аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн нэгж /ажилтан/-ээс тус тус бүрдэнэ.

15.2. Аялал жуулчлалын зөвлөл нь /цаашид "Зөвлөл" гэх/ аялал жуулчлалын талаархи төрийн нэгдсэн бодлого боловсруулах болон хэрэгжүүлэх асуудлаар Ерөнхий сайдад зөвлөгөө өгөх, санал дүгнэлт гаргах үүрэгтэй.

15.3. Зөвлөл нь дарга, улсын төсөв, санхүү, дэд бүтэц, байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас санал болгосон тус

бүр нэг, аялал жуулчлал эрхэлсэн төрийн бус байгууллагаас санал болгосон аялал жуулчлалын байгууллагын гурван гишүүнээс тус тус бүрдэнэ.

15.4. Зөвлөлийн дарга, гишүүдийг Ерөнхий сайд томилно.

15.5. Зөвлөлийн дарга нь аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын дарга байна.

15.6. Зөвлөлийн ажиллах журмыг Засгийн газар батална.

15.7. Бүх шатны Засаг дарга аялал жуулчлал хөгжүүлэх эрэлт хэрэгцээг харгалзан аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн нэгж /ажилтан/-ийг ажиллуулж болно.

16 дугаар зүйл. Аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрх

16.1. Аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь аялал жуулчлалын талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

16.1.1. аялал жуулчлалын талаар төрөөс баримтлах нэгдсэн бодлого боловсруулах, зохицуулах, мэргэжлийн удирдлагаар хангах;

16.1.2. аялал жуулчлалын асуудлаар гарсан хууль тогтоомжийн биелэлтэд хяналт тавих;

16.1.3. аялал жуулчлал хөгжүүлэх төлөвлөгөө гаргаж, хэрэгжилтийг хангах;

16.1.4. улсын болон олон улсын хэмжээнд

аялал жуулчлалын байгууллага хоорондын үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулах;

16.1.5. аялал жуулчлалын салбарт хүний нөөцийн хөгжлийг төлөвлөх, сургалтын бүтэц, хөтөлбөрийг эрх бүхий байгууллагатай хамтран батлах;

16.1.6. аялал жуулчлалын байгууллага, зочид буудал, жуулчны баазад зэрэглэл тогтоох, тусгай зөвшөөрөл олгох журмыг батлах;

16.1.7. аялал жуулчлалын бүсэд үйл ажиллагаа явуулах жуулчны бааз, зочид буудал, амралт, рашаан сувиллын газрын тоо, байршлыг тогтоох.

17 дугаар зүйл. Аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын бүрэн эрх

17.1. Аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь аялал жуулчлалын талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

17.1.1. Монгол орныг гадаад, дотоодод сурталчлах;

17.1.2. аялал жуулчлалын байгууллагад үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл, хөтөч-тайлбарлагчид үйл ажиллагаа явуулах зөвшөөрөл олгох;

17.1.3. аялал жуулчлалын статистик

мэдээллийг нэгтгэж, судалгаа, дүн шинжилгээ хийх;

17.1.4. аялал жуулчлалын мэдээллийн нэгдсэн сүлжээ, сан байгуулах;

17.1.5. аялал жуулчлалын бүсэд хүлээн авах жуулчдын тоог тогтоох;

17.1.6. аялал жуулчлалын зам чиглэлийг тогтоох;

17.1.7. аялал жуулчлалын хөгжилд сөргөөр нөлөөлөх үйл ажиллагаа явуулахыг хориглох.

18 дугаар зүйл. Бүх шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, Засаг даргын бүрэн эрх

18.1. Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал нь аялал жуулчлалын талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

18.1.1. нутаг дэвсгэртээ аялал жуулчлалын талаарх төрийн бодлого, хууль тогтоомжийн биелэлтэд хяналт тавих, шаардлагатай гэж үзвэл энэ талаар Засаг даргын тайланг хэлэлцэх;

18.1.2. аялал жуулчлал хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг хангах;

18.1.3. нутаг дэвсгэрийн тодорхой хэсгийг аялал жуулчлалын нөөц бүсэд хамруулах талаар аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад санал оруулах;

18.1.4. нутаг дэвсгэртээ аялал жуулчлал хөгжүүлэх хөтөлбөр батлах.

18.2. Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг дарга аялал жуулчлалын талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

18.2.1. аялал жуулчлалын талаар төрөөс баримтлах нэгдсэн бодлогыг нутаг дэвсгэртээ хэрэгжүүлж, аялал жуулчлалын тухай хууль тогтоомжийн биелэлтийг хангах, зохион байгуулах;

18.2.2. эрх хэмжээнийхээ хүрээнд тухайн газар нутагт байгуулах жуулчны үйлчилгээний байгууллагад газар эзэмших зөвшөөрлийг аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын тогтоосон тоо, байршлыг баримтлан зохих хууль тогтоомжийн дагуу олгож гэрээ байгуулах;

18.2.3. нутаг дэвсгэртээ аялал жуулчлалыг бүсчлэн хөгжүүлэх бодлоготой уялдуулан хөтөлбөр, төсөл боловсруулж, зохих шатны иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд санал оруулах, батлагдсан хөтөлбөрийн дагуу аялал жуулчлал хөгжүүлэх төлөвлөгөө боловсруулж хэрэгжүүлэх;

18.2.4. нутаг дэвсгэрээрээ дайран өнгөрч яваа жуулчдаас хуульд зааснаас бусад тохиолдолд татвар, төлбөр, хураамж авахгүй байх.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ

Аялал жуулчлалын сан

19 дүгээр зүйл. Аялал жуулчлалын сан

19.1. Дэд бүтцийг хөгжүүлэх, Монгол орныг гадаад, дотоодод сурталчлах, жуулчлалаас байгаль орчинд сөргөөр нөлөөлөх нөлөөллийг багасгах, түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг сэргээн засварлах, байгаль, түүх, соёлын өвийг дэмжих,

хамгаалахад шаардагдах зардлыг санхүүжүүлэх зорилгоор аялал жуулчлалын сан байгуулна.

19.2. Аялал жуулчлалын сан нь улсын төвлөрсөн төсвийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна.

20 дугаар зүйл. Аялал жуулчлалын сангийн эх үүсвэр

20.1. Аялал жуулчлалын сан дараахь эх үүсвэрээс бүрдэнэ:

20.1.1. тухайн жилд улсын төвлөрсөн төсвөөс хуваарилсан хөрөнгө;

20.1.2. гадаад, дотоодын иргэд,

байгууллагын тусламж, хандив;

20.1.3. хуулиар хориглоогүй бусад эх үүсвэр.

21 дүгээр зүйл. Аялал жуулчлалын сангийн зориулалт

21.1. Аялал жуулчлалын сангийн хөрөнгийг энэ хуулийн 19.1-д заасан зориулалтаар зарцуулна.

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ

Аялал жуулчлалын үйл ажиллагаанд тавих хяналт, хүлээлгэх хариуцлага

22 дугаар зүйл. Аялал жуулчлалын үйл ажиллагаанд тавих хяналт

22.1. Аялал жуулчлалын тухай хууль тогтоомжийн биелэлтэд төрийн болон мэргэжлийн хяналт тавина.

22.2. Аялал жуулчлалын тухай хууль

тогтоомжийн биелэлтэд тавих төрийн хяналтыг төрийн захиргааны төв байгууллагууд, аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага, бүх шатны Засаг дарга нар эрх

хэмжээнийхээ хүрээнд хэрэгжүүлнэ.

22.3. Аялал жуулчлалын тухай хууль тогтоомжийн биелэлтэд тавих мэргэжлийн хяналтыг Дэд бүтцийн улсын хяналтын алба

23 дугаар зүйл. Аялал жуулчлалын улсын байцаагчийн эрх, үүрэг

23.1. Аялал жуулчлалын улсын байцаагч дараахь эрх эдэлнэ:

23.1.1. аялал жуулчлалын байгууллага, жуулчны үйлчилгээний байгууллага, хөтөч-тайлбарлагч аялал жуулчлалын тухай хууль тогтоомжийг хэрхэн биелүүлж байгааг өмчийн харьяалал харгалзахгүйгээр хянан шалгах;

23.1.2. хяналт шалгалт явуулахад шаардагдах мэдээ, баримтыг холбогдох иргэн, албан тушаалтан, байгууллагаас үнэ төлбөргүй гаргуулж авах;

23.1.3. энэ хуулийн 5.2; 12.2-т заасан зөвшөөрлийг хүчингүй болгох тухай саналаа зохих үндэслэлийн хамт аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад оруулах;

23.1.4. хяналт шалгалт хийхээр холбогдох байгууллагад нэвтрэн орох;

23.1.5. аялал жуулчлалын тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдийн бичиг баримтыг шалгах, шаардлагатай бол түр хураах;

23.1.6. аялал жуулчлалын тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдэд энэ хуульд заасан захиргааны шийтгэл ногдуулах;

30 дугаар зүйл. Аялал жуулчлалын тухай хууль тогтоомж зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

30.1. Аялал жуулчлалын тухай хууль тогтоомж зөрчсөн гэм буруутай этгээдэд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол зөрчлийн шинж байдал, учруулсан хохирлын хэмжээг харгалзан шүүгч, аялал жуулчлалын улсын байцаагч нь дараахь захиргааны шийтгэл ногдуулна:

30.1.1. энэ хуулийн 10.3-т заасныг зөрчсөн бол хууль бусаар олсон орлогыг хурааж, гэм буруутай албан тушаалтныг 60000 хүртэл, байгууллагыг 250000 хүртэл төгрөгөөр торгох;

30.1.2. хөтөч-тайлбарлагч энэ хуулийн 13.2-т заасныг зөрчсөн бол 15000-50000 төгрөгөөр торгох;

30.1.3. аялал жуулчлалын үйл ажиллагаанд илэрсэн зөрчлийг арилгуулахаар эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтнаас тавьсан

хэрэгжүүлнэ.

22.4 Аялал жуулчлалын улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийг томилж, чөлөөлөх асуудлыг Төрийн хяналт шалгалтын тухай¹ хуулийн 21 дүгээр зүйлд заасны дагуу зохицуулна.

23.1.7. тухайн зэрэглэлийн шаардлага хангахгүй байгаа зочид буудлын зэрэглэлийг бууруулах тухай саналыг аялал жуулчлалын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагад оруулах.

23.2. Аялал жуулчлалын улсын байцаагч дараахь үүрэг хүлээнэ:

23.2.1. аялал жуулчлалын тухай хууль тогтоомжийн биелэлтэд хяналт тавихдаа хууль тогтоомж, түүнд нийцүүлэн гаргасан дүрэм, журмыг чанд мөрдөж ажиллах;

23.2.2. илрүүлсэн зөрчлийг таслан зогсоох, арилгах арга хэмжээ авахдаа байгууллага, хувь хүний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хүндэтгэх, нууцыг хадгалах;

23.2.3. аялал жуулчлалын тухай хууль тогтоомжийг зөрчсөн тухай жуулчны гаргасан гомдол, саналыг хянан шийдвэрлэх;

23.2.4. аялал жуулчлалын байгууллага, хөтөч-тайлбарлагч нь Монгол Улсын нийгэм, эдийн засаг, төрийн байгуулалт, түүх, соёл, ард түмний зан заншлын талаар жуулчдад бодитой мэдээлэл өгч байгаа эсэхэд хяналт тавих.

хууль ёсны шаардлагыг биелүүлээгүй гэм буруутай албан тушаалтныг 50000 хүртэл, байгууллагыг 100000 хүртэл төгрөгөөр торгох;

30.1.4. аялал жуулчлалын талаархи мэдээллийг эрх бүхий байгууллага, албан тушаалтанд хугацаанд нь гаргаж өгөөгүй албан тушаалтныг 10000 хүртэл, байгууллагыг 50000 хүртэл төгрөгөөр торгох;

30.1.5. өөрийн нутаг дэвсгэрээр дайран өнгөрч яваа жуулчдаас энэ хуулийг зөрчиж аливаа төлбөр, хураамж авсан бол түүнийг улсын орлого болгож буруутай этгээдийг 50000 хүртэл төгрөгөөр торгох.

МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА Р.ГОНЧИГДОРЖ

¹ Төрийн хяналт шалгалтын тухай хууль -Төрийн мэдээлэл-ийн 1995 оны 4 дүгээрт нийтлэгдсэн.

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2000 оны 5 дугаар
сарын 5-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АН АГНУУРЫН ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэ хуулийн зорилт нь агнуурын амьтныг агнах, холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино. барих, агнуурын нөөцийг зохистой ашиглахтай

2 дугаар зүйл.Ан агнуурын тухай хууль тогтоомж

2.1. Ан агнуурын тухай хууль тогтоомж нь Үндсэн хууль¹, Байгаль орчныг хамгаалах тухай², Амьтны аймгийн тухай хууль³, энэ хууль болон тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

3 дугаар зүйл.Агнуурын амьтны сан, түүний байршил нутгийг эзэмших, ашиглах

3.1. Агнуурын амьтны сан нь Монгол Улсын үйлдвэрлэлийн, ахуйн болон тусгай зориулалтаар нутаг дэвсгэр дэх унаган, нутагшсан буюу нүүдлийн агнуурын амьтан агнах, барих бүс тогтоож болно. хөхтөн амьтан, шувуу, загаснаас бүрдэнэ.

3.2. Агнуурын амьтны байршил нутаг агнуурын амьтан амьдрах нөхцөл бүрдсэн газар, ой, ус хамаарна. 3.4. Агнуурын амьтны нөөцийг хамгаалах, зохистой ашиглах, ангийн гаралтай түүхий эд бэлтгэх зорилгоор агнуурын амьтны байршил нутгийг холбогдох хууль тогтоомж, гэрээний дагуу иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад эзэмшүүлж, ашиглуулж болно.

3.3. Сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал агнуурын амьтны байршил нутагт

4 дүгээр зүйл.Агнуур зохион байгуулалт, түүний санхүүжилт

4.1.Агнуурын амьтны тархац нутаг, тоо толгой, сүргийн бүтэц, нөхөн үржил, агнуурын нөөцийг судлан тогтоож, түүний үндсэн дээр тухайн газар нутгийн агнуурын амьтны нөөцийг зохистой ашиглах, хамгаалах, өсгөн үржүүлэх үндэслэл боловсруулах ажил агнуур зохион байгуулалтад хамаарна. 4.4.Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг дарга нутаг дэвсгэртээ агнуур зохион байгуулалтыг 4 жил тутамд хийлгэж, үйлдвэрлэлийн зориулалтаар агналт явуулсан тохиолдолд жил бүр тооллого хийнэ.

4.2.Агнуур зохион байгуулалтын тайлан, дүгнэлт нь агнуурын амьтны нөөцийг хамгаалах, өсгөн үржүүлэх, зохистой ашиглах талаархи үйл ажиллагааны үндэс болно. 4.5.Агнуур зохион байгуулалтыг дараахь байдлаар санхүүжүүлнэ:

4.3.Агнуур зохион байгуулалтыг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага / цаашид "төрийн захиргааны төв байгууллага" гэх/-аас эрх олгосон мэргэжлийн байгууллага гүйцэтгэнэ. 4.5.1. агнуур зохион байгуулалтын ажлын зардлыг улсын төсөв, агнуурын нөөц ашигласны төлбөрөөс; 4.5.2. иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага гэрээгээр эзэмшиж, ашиглаж байгаа байршил нутагтаа хийлгэх агнуур зохион байгуулалтын ажлын зардлыг өөрийн хөрөнгөөр.

5 дугаар зүйл.Агнуурын амьтан агнах, барих төлбөр, хураамж

5.1.Агнуурын амьтан агнах, барихад төлбөр, хураамж төлнө. хураамжийн хэмжээ, түүнийг төлөх, төлбөр, хураамжаас хөнгөлөх, чөлөөлөх журмыг хуулиар тогтооно.

5.2.Агнуурын амьтан агнах, барих төлбөр,

¹ Үндсэн хууль-"Төрийн мэдээлэл"-ийн 1992 оны 1 дүгээрт нийтлэгдсэн.

² Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль-"Төрийн мэдээлэл"-ийн 1995 оны 5, 6 дугаарт нийтлэгдсэн.

³ Амьтны аймгийн тухай хууль-2000 оны 5-р сарын 5-ны өдөр батлагдсан.

6 дугаар зүйл. Агнуурын амьтан агнах, барих эрх, зориулалт

- 6.1. Холбогдох хууль тогтоомжийг зориулалтаар агнаж, барина:
судалсан, айгийн буу эзэмших эрхийн үнэмлэхтэй, зохих журмын дагуу зөвшөөрөл авсан иргэн агнуурын амьтан агнах, барих эрхтэй.
- 6.2. Агнуурын амьтныг дараахь
- 6.2.1. үйлдвэрлэлийн;
6.2.2. ахуйн;
6.2.3. тусгай.

7 дугаар зүйл. Агнуурын амьтан агнах, барих зөвшөөрөл

- 7.1. Иргэн ахуйн зориулалтаар агнуурын амьтан агнах, барихад эрхийн бичиг, иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага тусгай зориулалтаар агнуурын амьтан агнах, барихад тусгай зөвшөөрөл тус тус авч, үйлдвэрлэлийн зориулалтаар агнуурын амьтан агнах, барихад гэрээ байгуулна.
- 7.2. Агнуурын амьтан агнах, барих гэрээ, эрхийн бичиг, тусгай зөвшөөрлийн загварыг төрийн захиргааны төв байгууллага батална.

8 дугаар зүйл. Агнах, барих агнуурын амьтны тоо хэмжээг тогтоох

- 8.1. Төрийн захиргааны төв байгууллага тухайн жилд үйлдвэрлэлийн болон ахуйн зориулалтаар агнах, барих агнуурын амьтны тоо хэмжээний дээд хязгаарыг агнуурын амьтны нөөц, хэрэгцээг харгалзан аймаг, нийслэлээр тогтооно.
- 8.2. Аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал энэ хуулийн 8.1-д заасан дээд
- 8.3. Тухайн жилд тусгай зориулалтаар агнах, барих агнуурын амьтны тоо хэмжээг төрийн захиргааны төв байгууллагын саналыг үндэслэн Засгийн газар тогтооно.

9 дүгээр зүйл. Үйлдвэрлэлийн зориулалтаар агнуурын амьтан агнах, барих

- 9.1. Сумын Засаг дарга дараахь болзол хангасан аж ахуйн нэгж, байгууллагатай үйлдвэрлэлийн зориулалтаар агнуурын амьтан агнах, барих гэрээ байгуулна:
- 9.1.1. сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын шийдвэр;
9.1.2. мэргэжлийн боловсон хүчин, анчидтай байх;
9.1.3. агнуурын амьтныг хамгаалах,
- өсгөн үржүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө, түүнийг хэрэгжүүлэх санхүүгийн чадавхитай байх.
- 9.2. Энэ хуулийн 9.1-д заасан үйлдвэрлэлийн зориулалтаар агнуурын амьтан агнах, барих гэрээнд агнах, барих агнуурын амьтны нэр, тоо хэмжээ, агнах хугацаа, газар, бэлтгэх түүхий эдийн нэр төрөл, тоо, төлбөр, хураамжийн хэмжээг тусгана.

10 дугаар зүйл. Ахуйн зориулалтаар агнуурын амьтан агнах, барих

- 10.1. Энэ хуулийн 6.1-д заасан иргэн өөрийн ахуйн хэрэгцээнд зохих төлбөр төлж, сумын Засаг даргаас авсан эрхийн бичгийн дагуу агнуурын ховор амьтнаас бусад амьтныг агнаж, барьж болно.
- 10.2. Ахуйн зориулалтаар агнуурын амьтан агнах, барих эрхийн бичигт иргэний овог, эцгийн нэр, нэр, агнах, барих агнуурын амьтны зүйл, тоо, агнах, барих хугацаа, газар, төлбөр, хураамжийн хэмжээг нарийвчлан заана.
- 10.3. Ахуйн зориулалтаар агнуурын амьтныг агнах, барих нэг удаагийн эрхийн бичгийг Монгол Улсын иргэнд дор дурдсан хугацаагаар олгоно:
- 10.3.1. шувуу, тарвага агнаж, загас барихад 3 хүртэл хоног;
10.3.2. энэ хуулийн 10.3.1-д зааснаас бусад агнуурын амьтан агнах, барихад 5 хүртэл хоног.
- 10.4. Энэ хуулийн 10.3.-д заасан иргэнд нэг удаагийн эрхийн бичгээр агнах, барихыг зөвшөөрөх агнуурын амьтны тоо хэмжээ нь туурайтан амьтан 1, тарвага 5, бусад үслэг ан 1, хөтүү, ятуу, ногтруу шувуу тус бүр 10, ой, хээр, ус, намгийн бусад шувуу 5, тул загас 2, бусад загас 10 ширхэгээс илүүгүй байна.
- 10.5. Монгол Улсад түр буюу байнга оршин суугаа гадаадын иргэн Монгол Улсын иргэний адил хэмжээний төлбөр төлж ахуйн зориулалтаар зөвхөн загас барьж болно.

10.3.1. шувуу, тарвага агнаж,

11 дүгээр зүйл. Тусгай зориулалтаар агнуурын амьтан агнах, барих

11.1. Тусгай зориулалтаар агнуурын ховор амьтан агнах, барих зөвшөөрлийг төрийн захиргааны төв байгууллага, бусад агнуурын амьтан агнах, барих зөвшөөрлийг сум, дүүргийн Засаг дарга олгоно.

11.2. Агнуурын амьтныг агнах, барих тусгай зөвшөөрөл нь дараахь төрөлтэй байна:

11.2.1. агнуурын ховор амьтныг

судалгаа шинжилгээ, соёл урлаг, эмчилгээний зориулалтаар;

11.2.2. гадаадын болон Монгол Улсын иргэн тусгай төлбөр төлж;

11.2.3. нутаг дэвсгэрт агнуурын амьтны сүргийн бүтэцийг зохицуулах, халдварт өвчний голомтыг эрүүлжүүлэх зорилгоор;

11.2.4. спорт- агнуурын чиглэлээр.

12 дугаар зүйл. Ангийн буу, сумны захиалга, зарцуулалт

12.1. Төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан тухайн жилд агнах агнуурын амьтны тоо, хэмжээний дээд хязгаарыг үндэслэн ангийн буу, сумны гадаад

захиалга, хуваарилалтыг төлөвлөн хэрэгжүүлнэ.

12.2. Ангийн буу, сумыг захиалах, худалдаалах тухай журмыг холбогдох хууль тогтоомжоор тогтооно.

13 дугаар зүйл. Агнуурын амьтан агнах, барих хугацаа

13.1. Агнуурын амьтныг дор дурдсан хугацаанд ахуйн болон үйлдвэрлэлийн зориулалтаар агнах, барихыг зөвшөөрнө:

хур сойрыг 9 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс дараа оны 3 дугаар сарын 15-ны өдөр хүртэл;

13.1.1. бор гөрөөс, цагаан зээр, гахайг 9 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс 12 дугаар сарын 1-ний өдөр хүртэл;

13.2.2. галуу, нугас болон ус, намгийн бусад шувууг 4 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс 5 дугаар сарын 1-ний өдөр хүртэл, 9 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс 10 дугаар сарын 21-ний өдөр хүртэл;

13.1.2. баавгайг 8 дугаар сарын 1-ний өдрөөс 11 дүгээр сарын 16-ны өдөр хүртэл;

13.2.3. дархадын цагаан загасыг 10 дугаар сарын 20-ны өдрөөс дараа оны 8 дугаар сарын 1-ний өдөр хүртэл;

13.1.3. ойн булга, хадны суусар, элбэнх, шилүүс, нохой зээх, үнэг, хярс, хэрэм, ойн солонго, чандага, бор туулайг 10 дугаар сарын 21-ний өдрөөс дараа оны 2 дугаар сарын 16-ны өдөр хүртэл;

13.2.4. Буйр нуурын загасыг 8 дугаар сарын 1-ний өдрөөс дараа оны 5 дугаар сарын 15-ны өдөр хүртэл;

13.1.4. тарвагыг 8 дугаар сарын 10-ны өдрөөс 10 дугаар сарын 16-ны өдөр хүртэл;

13.2.5. омоль загасыг 9 дүгээр сарын 15-ны өдрөөс 12 дугаар сарын 1-ний өдөр хүртэл;

13.1.5. заарт хархыг 10 дугаар сарын 16-ны өдрөөс дараа оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдөр хүртэл;

13.2.6. зарам загасыг 11 дүгээр сарын 15-ны өдрөөс дараа оны 8 дугаар сарын 1-ний өдөр хүртэл;

13.1.6. доргыг 9 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс 11 дүгээр сарын 1-ний өдөр хүртэл.

13.2.7. алтайн сугас загасыг 8 дугаар сарын 1-ний өдрөөс дараа оны 4 дүгээр сарын 15-ны өдөр хүртэл;

13.2. Ахуйн болон үйлдвэрлэлийн зориулалтаар шувуу агнах, загас барихыг дор дурдсан хугацаанд зөвшөөрнө:

13.2.8. энэ хуулийн 13.2.3-13.2.7-д

зааснаас бусад загасыг 6 дугаар сарын 15-ны өдрөөс дараа оны 4 дүгээр сарын 1-ний өдөр хүртэл.

13.2.1. хөтүү, ятуу, хахилга, ногтруу,

13.3. Эмчилгээ, судалгаа шинжилгээ, халдварт өвчний голомтыг эрүүлжүүлэх зорилгоор агнуурын амьтныг агнах, барих тохиолдолд энэ хуулийн 13.1,13.2.-т заасан хугацааг харгалзахгүй байж болно.

13.4.Энэ хуулийн 13.1,13.2.-т зааснаас бусад

14 дүгээр зүйл. Агнуурын амьтан агнах, барихад хориглох арга, зэвсэг хэрэгсэл

14.1 Дор дурдсан арга, зэвсэг хэрэгслээр агнуурын амьтан агнах, барихыг хориглоно:

14.1.1. химийн бодис, тэсрэх дэлбэрэх зүйл, хэрэгсэл ашиглах;

14.1.2. агнуурын амьтны жим дээр нүх ухах, буу сойх, занга, сааль тавих;

14.1.3. туурайтан амьтныг агнахад цасанд умбуулах, мөсөнд халтиргах, хясаа, эрэг, ганга руу нисгэх, хавх тавих;

14.1.4. тарвагыг нүхэнд нь утах, ус цутгах, урхи тавих, нохойгоор зориудаар бариулах;

15 дугаар зүйл.Агнуурын амьтан агнах, барихтай холбогдсон зарим үйл ажиллагааг хориглох

15.1.Агнуурын амьтан агнах, барихтай холбогдсон дараахь үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно:

15.1.1. шуурга, гэн, зуд, үер, мөндөр, түймэр зэрэг байгалийн гамшигт нэрвэгдсэн болон гол мөрөн, намаг, шаварт орох зэрэг биеэ хамгаалах чадваргүй болсон агнуурын амьтныг агнах, барих;

15.1.2. булаг, шанд, хужир мараанд ирж буй амьтныг отож агнах;

15.1.3. өөр нутагт шилжин байршиж байгаа агнуурын амьтныг агнах, барих;

15.1.4. агнуурын амьтны үүр ичээ ухах, гэмтээх;

15.1.5. агнуурын амьтныг хамгаалах, өсгөн үржүүлэх зорилго бүхий байр, саравч, тэжээл мараа, бусад байгууламжийг эвдэж гэмтээх, устгах;

15.1.6. агнуурын амьтныг сайн танилгүй буюу анир чимээнээр таамаглаж буудах;

15.1.7. агнуурын амьтны үр төлийг

агнуурын амьтан агнах, барихыг зөвшөөрөх хугацааг төрийн захиргааны төв байгууллага тогтооно.

13.5. Энэ зүйлийн 13.1,13.2-т заасан болон агнуурын ховор амьтныг тусгай төлбөртэйгээр агнах, барихыг зөвшөөрөх хугацааг төрийн захиргааны төв байгууллага тогтооно.

14.1.5. агнуурын амьтныг агаарын болон автотээврийн хэрэгслээр хөөх;

14.1.6. загас барихад буу, бамбар, цахилгаан гүйдэл, хаалт, хашилга, гувчуур хэрэглэх;

14.1.7. ахуйн хэрэгцээнд загас барихад тор хэрэглэх;

14.1.8. ан агнах зориулалтын бус буу, сумаар .

агнах, шувууны өндгийг түүх, гэмтээх, устгах;

15.1.8. ангийн буу, агнуурын амьтан агнах, барих гэрээ, тусгай зөвшөөрөл, эрхийн бичгийг бусдад шилжүүлэх;

15.1.9. тарвага, зурам тэдгээрийн түүхий мах, нойтон болон халдваргүйтээгүй арьсыг хот, тосгонд оруулах;

15.1.10. хот, тосгоны ногоон бүсэд судалгаа шинжилгээ, халдварт өвчний голомт эрүүлжүүлэх, ан амьтны тоо толгойг зохицуулахаас бусад зорилгоор агнуурын амьтан агнах, барих;

15.1.11. үйлдвэрлэлийн зориулалтаар загас барих бүх төрлийн торны нүдний хэмжээ 30х30 мм-ээс доош байх;

15.1.12. агнуур зохион байгуулалтын ажлыг хуульд заасан хугацаанд нь хийлгээгүй аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн агнуурын байршил нутагт агнуурын амьтан агнах, барих.

16 дугаар зүйл. Ан агнуурын тухай хууль тогтоомжийг зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

16.1. Ан агнуурын тухай хууль тогтоомжийг зөрчсөн гэм буруутай этгээдэд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол шүүгч буюу эрх бүхий улсын байцаагч дор дурдсан захиргааны хариуцлага хүлээлгэнэ:

16.1.1. хугацаа нь дууссан зөвшөөрлөөр ан агнасан, загас барьсан, эсхүл ангийн буу, ан агнах, загас барих гэрээ, тусгай зөвшөөрөл, эрхийн бичгийг бусдад шилжүүлсэн, зохих зөвшөөрөлгүйгээр агнуурын амьтныг агнах, барихыг заадсан иргэнийг 5000-10000 төгрөгөөр, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг 50000 төгрөгөөр торгох;

16.1.2. энэ хуулийн 15.10-т заасныг зөрчсөн иргэнийг 1000-5000 төгрөгөөр, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг 50000-75000 төгрөгөөр торгох;

16.1.3. энэ хуулийн 14.1.2, 14.1.3, 14.1.4, 14.1.6, 15.1.1, 15.1.2, 15.1.3, 15.1.5, 15.1.6, 15.1.7, 15.1.11, 15.1.12-д заасныг зөрчсөн иргэнийг 2000-5000 төгрөгөөр, албан тушаалтныг 10000-60000, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг 50000-100000 төгрөгөөр торгох;

16.1.4. энэ хуулийн 13 дугаар зүйлд заасан хугацааг зөрчиж ан агнасан, загас барьсан, эсхүл агнуурын амьтныг зохих гэрээ, тусгай зөвшөөрөл, эрхийн бичигт зааснаас хэтрүүлэн агнасан, барьсан иргэнийг 10000-15000 төгрөгөөр, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг 75000-100000 төгрөгөөр торгох;

16.1.5. энэ хуулийн 14.1.1, 14.1.5, 14.1.7, 14.1.8, 15.1.4, 15.1.9, 15.1.10-д заасныг зөрчсөн иргэнийг 10000-20000 төгрөгөөр, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг 75000-

150000 төгрөгөөр торгох;

16.1.6. зохих эрхийн бичиг, тусгай зөвшөөрөлгүйгээр ахуйн болон тусгай зориулалтаар агнуурын амьтан агнасан, барьсан иргэнийг 10000-25000 төгрөгөөр, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг 100000-200000 төгрөгөөр торгох;

16.1.7. зохих гэрээ байгуулахгүйгээр үйлдвэрлэлийн зориулалтаар агнуурын амьтан агнасан, барьсан иргэнийг 35000-50000 төгрөгөөр, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг 150000-250000 төгрөгөөр торгох.

16.2. Энэ хуулийн 16.1.2-16.1.7-д заасан зөрчлийг давтан үйлдсэн, эсхүл зохих зөвшөөрөлгүй, агнуурын ховор амьтан агнасан, барьсан буюу тэдгээрийн гаралтай бүтээгдэхүүнийг худалдсан этгээдэд зохих хууль тогтоомжийн дагуу эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэнэ.

16.3. Байгаль орчны улсын байцаагч, байгаль хамгаалагч хууль бусаар агнуурын амьтан агнасан, барьсан этгээдийн ангийн зэвсэг, хэрэгсэл, агнасан, барьсан агнуурын амьтан, тэдгээрийн арьс, үс, мах, эвэр, заар, бусад түүхий эд болон олсон орлогыг хураана.

16.4. Гэм буруутай этгээдийн хууль бусаар агнуурын амьтан агнах, барихад ашигласан автомашин, мотоцикл, тээврийн өөрөө явагч бусад хэрэгслийг жолоодох эрхийг байгаль орчны байцаагч, байгаль хамгаалагчийн мэдүүлснээр энэхүү эрхийг олгосон эрх бүхий байгууллага нь 2 жил хүртэл хугацаагаар хасаж болно.

17 дугаар зүйл. Зөрчил илрүүлсэн, мэдээлэл өгсөн иргэнийг урамшуулах

17.1. Ан агнуурын тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдийг илрүүлсэн буюу түүний тухай мэдээлэл өгсөн иргэнд уг мэдээлэл нь батлагдсан тохиолдолд зөрчил гаргагчид ногдуулсан торгууль, нөхөн төлбөрийн хэмжээний 15 хувиар тооцож

мөнгөн шагналыг сум, дүүргийн Засаг дарга олгоно.

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ
ХУРЛЫН ДАРГА**

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2000 оны 5 дугаар
сарын 5-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

АМЬТНЫ АЙМГИЙН ТУХАЙ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ

НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл. Хуулийн зорилт

1.1. Энэ хуулийн зорилт нь газар, ус, хөрсөнд байгалийн жамаараа амьдардаг, Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дэх унаган, нутагшсан буюу нүүдлийн

амьтад (цаашид "амьтан" гэх)-ыг хамгаалах, өсгөн үржүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

2 дугаар зүйл. Амьтны аймгийн тухай хууль тогтоомж

2.1. Амьтны аймгийн тухай хууль тогтоомж нь Үндсэн хууль¹, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль², Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хууль³, энэ хууль болон тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

хуулиар зохицуулна.

2.3. Мал, гэрийн тэжээвэр амьтныг хамгаалахтай холбогдсон харилцааг Малын удмын сан, эрүүл мэндийг хамгаалах тухай⁴ хуулиар зохицуулна.

2.2. Агнуурын амьтан агнах, барихтай холбогдсон харилцааг Агнуурын тухай⁴

2.4. Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл. Хуулийн нэр томъёо

3.1. Энэ хуульд хэрэглэсэн дараахь нэр томъёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

амьтны амьдрах болон идэш тэжээлийн нөхцөлийг сайжруулахад чиглэгдсэн үйл ажиллагааг;

3.1.1. "тархац нутаг" гэж тухайн амьтны нутагладаг, нүүдэллэдэг, тэдгээрийн амьдрах тохиромжтой нөхцөл бүрдсэн газар нутгийг;

3.1.5. "сэргээн нутагшуулах" гэж амьтны устах аюулд орсон, ховордсон зүйлийг хамгаалах, өсгөх зорилгоор урьд амьдарч байсан нутагт нь эзриуदार зөвээрлөх нутаглуулах үйл ажиллагааг;

3.1.2. "нэн ховор амьтан" гэж тархац нутагтаа бүхэлдээ, эсхүл ихэнх хэсэгт тоо толгой эрс цөөрсөн, ашиглах нөөцгүй, устах аюулд орсон амьтныг;

3.1.6. "агнуурын амьтан" гэж арьс, ус, мах болон бусад түүхий эдийг нь ашиглахаар агнаж ирсэн уламжлалтай, агнуурын нөөцтэй ан амьтныг;

3.1.3. "ховор амьтан" гэж тархац нутагтаа тоо толгой цөөрсөн, нөөц багатай, устаж болзошгүй амьтныг;

3.1.7. "агнуурын нөөц" гэж агнуурын амьтны биологийн нөөцөөс хэвийн өсөлт, үржилтийг алдагдуулахгүй агнах, барих боломжтой тоо, хэмжээг.

3.1.4. "биотехникийн арга хэмжээ" гэж

4 дүгээр зүйл. Аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын болон Засаг даргын бүрэн эрх

4.1. Аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал амьтны аймгийг хамгаалах талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

4.1.2. энэ хуулийн 6.1.1- д заасны дагуу нутаг дэвсгэртээ хорио, хязгаарлалт тогтоох;

4.1.1 нутаг дэвсгэртээ нэн ховор, ховор амьтныг хамгаалах арга хэмжээ, төсөв баталж, биелэлтэд хяналт тавих;

4.1.3. амьтны аймгийн мэдээллийн сангийн тухай Засаг даргын мэдээлэл, тайланг хэлэлцэх;

4.1.4. хууль тогтоомжид заасан бусад бүрэн

¹ Үндсэн хууль - "Төрийн мэдээлэл" сэтгүүлийн 1992 оны 1 дүгээрт нийтлэгдсэн.

² Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль - "Төрийн мэдээлэл" сэтгүүлийн 1995 оны 5.6 дугаарт, "Ардын эрх" сонин 1995 оны 90 дүгээрт нийтлэгдсэн.

³ Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хууль - "Төрийн мэдээлэл" сэтгүүлийн 1995 оны 2 дугаарт, "Ардын эрх" сонин 1994 оны 254 дүгээрт тус тус нийтлэгдсэн.

⁴ Агнуурын тухай хууль - 2000 оны 5-р сарын 5-ны өдөр батлагдсан.

⁵ Малын удмын сан, эрүүл мэндийг хамгаалах тухай хууль - "Төрийн мэдээлэл" сэтгүүлийн 1993 оны 3 дугаарт, "Ардын эрх" сонин 1993 оны 35 дугаарт тус тус нийтлэгдсэн.

эрх .

4.2.Аймаг, нийслэлийн Засаг дарга амьтны аймгийг хамгаалах талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ;

4.2.1. ан амьтныг хамгаалахтай холбогдсон хууль тогтоомж, бусад шийдвэрийн биелэлтийг зохион байгуулах;

4.2.2. энэ хуулийн 6.1.3, 6.1.7, 6.1.8, 6.1.9, 6.1.11-ийг тус тус нутаг дэвсгэрийнхээ хэмжээнд хэрэгжүүлэх;

4.2.3. амьтны аймгийн мэдээллийн сангийн мэдээ баримтыг харьяалагдах сум, дүүргийн хэмжээгээр нэгтгэн бүрдүүлж төрийн захиргааны төв байгууллагад ирүүлэх;

4.2.4. нутаг дэвсгэртээ байршдаг амьтныг хамгаалах арга хэмжээг байгаль орчны хөтөлбөртөө тусган хэрэгжүүлэх;

4.2.5. хууль тогтоомжид заасан бусад бүрэн эрх.

5 дугаар зүйл. Сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын болон Засаг даргын бүрэн эрх

5.1.Сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал амьтны аймгийг хамгаалах талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

5.1.1. нутаг дэвсгэртээ амьтны аймгийг хамгаалах арга хэмжээ, төсөв баталж, биелэлтэд хяналт тавих;

5.1.2. амьтны аймгийг хамгаалах талаар Засаг даргын ажлын тайлан хэлэлцэх;

5.1.3. хууль тогтоомжид заасан бусад бүрэн эрх .

5.2.Сум, дүүргийн Засаг дарга амьтны

аймгийг хамгаалах талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

5.2.1. нутаг дэвсгэртээ байршдаг амьтныг хамгаалах арга хэмжээг байгаль орчны хөтөлбөртөө тусган хэрэгжүүлэх;

5.2.2. иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад амьтныг эзэмших, ашиглах зөвшөөрлийг энэ хуульд заасан журмын дагуу олгох;

5.2.3. хууль тогтоомжид заасан бусад бүрэн эрх.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ

АМЬТНЫ АЙМГИЙГ ХАМГААЛАХ

6 дугаар зүйл. Амьтны аймгийг хамгаалах хэлбэр

6.1. Амьтны аймгийг дор дурдсан хэлбэрээр хамгаална. Үүнд:

6.1.1. амьтныг ашиглахад хорио, хязгаарлалт тогтоох;

6.1.2. нэн ховор, ховор амьтныг олон улсын болон Монгол Улсын "Улаан ном", бусад холбогдох гэрээ, конвенцийн хавсралтад бүртгэх;

6.1.3. амьтны хэвийн өсөлт үржилтийг хадгалах, тархац нутгийг хамгаалах, нүүдлийн замыг чөлөөтэй байлгах;

6.1.4. амьтны удмын санг хамгаалах, үр хөврөлийг хадгалах;

6.1.5. амьтны нөөц тогтоож, ашиглалтыг зохицуулах;

6.1.6. амьтныг сэргээн нутагшуулах;

6.1.7. үйлдвэрлэл, аж ахуйн үйл ажиллагааны явцад амьтан хөнөөгдөхөөс сэргийлэх;

6.1.8. биотехникийн арга хэмжээ авч

хэрэгжүүлэх;

6.1.9. өвчилсөн, байгалийн гамшиг болон бусад аюулд нэрвэгдсэн амьтанд тусламж үзүүлэх, авран хамгаалах;

6.1.10. амьтны аймгийг хамгаалах арга хэмжээний үндэслэлийг гаргахад чиглэсэн эрдэм шинжилгээний ажил зохион байгуулах;

6.1.11. иргэдийг амьтанд энэрэнгүй ханддаг үзлээр хүмүүжүүлэх, амьтныг хамгаалах талаар олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр сурталчлах.

6.2. Энэ хуулийн 6.1.1-6.1.6, 6.1.10, 6.1.11-д заасныг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага /цаашид "төрийн захиргааны төв байгууллага" гэх/, 6.1.4, 6.1.6-6.1.9-д заасныг байгаль орчны мэргэжлийн байгууллага /цаашид "мэргэжлийн байгууллага" гэх/, 6.1.7-6.1.9-д заасныг иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага тус тус хэрэгжүүлнэ.

7 дугаар зүйл. Нэн ховор, ховор амьтныг хамгаалах

7.1. Нэн ховор амьтанд: Цөөвөр чоно /*Uon alpinus*/, Цоохор ирвэс /*Uncia uncia*/, Голын халиу /*Lutra lutra*/, Мазаалай /*Ursus arctos gobiensis*/, Тяхь /*Equus przewalski* /, Хавтгай /*Camelus bactrianus ferus*/, Хүдэр /*Moschus moschiferus*/, Цаа буга /*Rangifer tarandus valentinae* /, Шивэр хандгай /*Alces alces pfizenmayeri*/, Мөрний хандгай /*Alces alces cameloides* /, Соргор бөхөн /*Saiga tatarica tatarica*/, Монгол бөхөн /*Saiga tatarica mongolica*/, Төв азийн минж /*Castor fiber birulai*/, Гангар хун /*Cygnus cygnus*/, Гургуун /*Phasianus colchicus*/, Хар тогоруу /*Grus monacha*/, Цэн тогоруу /*Grus vipio*, Цагаан тогоруу /*Grus leucogeranus*/, Жороо тоодог /*Chlamydotis undulata*/, Борцгор хотон /*Pelecanus crispus*/, Пөлүкт цахлай /*Larus relictus*/, Шивир хиглим /*Acipenser baeri baicalensis* /, Хар мөрний хиглим /*Acipenser schrencki* /, Үхэрдэй /*Tinca tinca*/, Зантахай загас /*Mesocottus haitei*/, Бага тогосон одот эрвээхэй /*Eudlia pavonia* /.

7.2. Нэн ховор амьтныг төрийн захиргааны төв байгууллагын тусгай зөвшөөрлөөр зөвхөн судалгаа, шинжилгээний зориулалтаар агнаж, барьж болно.

7.3. Энэ хуулийн 7.2.-т зааснаас бусад

зориулалтаар нэн ховор амьтныг агнаж бэлтгэсэн арьс, яс, бусад түүхий эдийг худалдах, худалдан авахыг хориглоно.

7.4. Нэн ховор амьтны амьдрах нутагт хүнд үйлдвэр, цахилгаан станц, химийн үйлдвэр байгуулах, авто болон төмөр зам тавих, уул уурхайн олборлолт явуулах асуудлыг байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний дүгнэлтийг үндэслэн Засгийн газар шийдвэрлэнэ.

7.5. Төрийн захиргааны төв байгууллагаас олгосон тусгай зөвшөөрлөөр ховор амьтныг дараахь тохиолдолд агнаж, барьж болно:

7.5.1. судалгаа, шинжилгээ, соёл, урлаг, эмчилгээний зориулалтаар;

7.5.2. гадаадын болон Монгол Улсын иргэн тусгай төлбөр төлж;

7.5.3. тодорхой нутаг дэвсгэрт амьтны сүргийн бүтцийг зохицуулах болон халдварт өвчний голомтыг эрүүлжүүлэх зорилгоор.

7.6. Ховор амьтны жагсаалтыг Засгийн газар батална.

8 дугаар зүйл. Амьтныг ашиглахад хязгаарлалт, хорио тогтоох

8.1. Төрийн захиргааны төв байгууллага нь амьтныг хамгаалах, өсгөн үржүүлэх зорилгоор, тухайн нутаг дэвсгэрт нийтэд нь буюу хэсэгчлэн тодорхой

хугацаагаар хязгаарлалт, хорио тогтоож болно.

9 дүгээр зүйл. Амьтныг сэргээн нутагшуулах

9.1. Мэргэжлийн байгууллага нь шинжлэх ухааны байгууллагын гаргасан дүгнэлтийг үндэслэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас олгосон зөвшөөрлийн дагуу амьтныг сэргээн нутагшуулах үйл ажиллагааг эрхэлж болно.

9.2. Мэргэжлийн байгууллага амьтан сэргээн нутагшуулах үйл ажиллагааг төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан аргачлал, зааврын дагуу явуулна.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ

АМЬТНЫ АЙМГИЙГ ӨМЧЛӨХ, ЭЗЭМШИХ, АШИГЛАХ

10 дугаар зүйл. Амьтан өмчлөх

10.1. Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасны дагуу ан амьтан нь төрийн өмч мөн.

бол төлбөрийг бүрэн төлж ан агнах, барих эрхийн бичиг, гэрээ, тусгай зөвшөөрөлд заасан тоо хэмжээнд багтаан бэлтгэсэн ангийн түүхий эд нь бэлтгэгч этгээдийн өмч болно.

10.2. Хууль болон гэрээнд өөрөөр заагаагүй

11 дүгээр зүйл. Амьтан эзэмших

11.1. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага нэн ховороос бусад амьтныг хамгаалах, өсгөн үржүүлэх, ашиглах зорилгоор тодорхой нөхцөл, болзол бүхий гэрээний үндсэн дээр эзэмшиж болно.

11.2. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад амьтан эзэмшүүлэх журмыг Засгийн газар тогтоож, аймаг, сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал шийдвэрлэнэ.

12 дугаар зүйл. Амьтан ашиглах хэлбэр

12.1. Амьтныг ашиглах гэдэгт тухайн амьтныг гэмтээлгүйгээр хууль болон гэрээнд заасны дагуу амьтны аль нэг ашигтай шинж чанарыг ашиглах тодорхой үйл ажиллагааг хэлнэ.

12.2. Амьтныг дор дурдсан хэлбэрээр ашиглаж болно. Үүнд:

12.2.1. амьтныг судалгаа, шинжилгээ, соёл урлаг, гоо зүйн зориулалтаар ашиглах;

12.2.2. хөрс бүрдүүлэх, байгалийг

ариутгах, ургамалд тоос хүртээх зэрэг амьтны амьдралын үйл ажиллагааны хэрэгтэй чанарыг ашиглах;

12.2.3. амьдралын үйл ажиллагааны бүтээгдэхүүнийг авах зорилгоор амьтныг ашиглах.

12.3. Амьтныг ашиглах бусад хэлбэрийг төрийн захиргааны төв байгууллагаас тогтоож болно.

13 дугаар зүйл. Амьтныг судалгаа, шинжилгээ, соёл, урлаг, гоо зүйн зориулалтаар ашиглах

13.1. Судалгаа, шинжилгээ, соёл, урлаг, гоо зүйн зориулалтаар /ажиглаж судлах, тэмдэг тавих, зурах, зураг авах зэрэг хэлбэрээр/ амьтныг ашиглахдаа түүнийг гэмтээлгүйгээр амьдрах орчныг нь алдагдуулахгүйгээр гүйцэтгэнэ.

13.2. Хуульд өөрөөр заагаагүй бол энэ хуулийн 13.1-д заасан хэлбэрээр нэн ховор, ховор амьтныг ашиглах зөвшөөрлийг сум, дүүргийн Засаг дарга олгоно.

14 дүгээр зүйл. Амьтны амьдралын үйл ажиллагааны хэрэгтэй чанарыг ашиглах

14.1. Хөрс бүрдүүлэх, байгалийг ариутгах, ургамалд тоос хүртээх зэрэг амьтны амьдралын үйл ажиллагааны хэрэгтэй чанарыг ашиглахдаа амьтанд гэмтэл учруулахгүйгээр гүйцэтгэнэ.

14.2. Энэ хуулийн 14.1-д заасан хэлбэрээр амьтныг ашиглах зөвшөөрлийг сум, дүүргийн Засаг дарга олгоно.

15 дугаар зүйл. Амьдралын үйл ажиллагааны бүтээгдэхүүнийг авах зорилгоор амьтныг ашиглах

15.1. Амьдралын үйл ажиллагааны бүтээгдэхүүн / зөгийн бал, лав, бугын цусан эвэр, хүдрийн заар зэрэг/-ийг авах зорилгоор амьтныг ашиглахдаа эрүүл мэндэд нь хор хохирол учруулахгүйгээр, тэдгээрийн амьдрах орчныг алдагдуулахгүйгээр гүйцэтгэнэ.

ашиглахыг төрийн захиргааны төв байгууллагын зөвшөөрлөөр гүйцэтгэнэ.

15.3. Амьтныг тэжээврээр үржүүлэхдээ ашиг шимийг дээшлүүлэхийн тулд үржил селекцийн ажил явуулж болно.

15.2. Ховор амьтныг тэжээврээр үржүүлж, эмийн болон бусад түүхий эд бэлтгэх зориулалтаар

16 дугаар зүйл. Амьтан ашиглах эрхийн зөвшөөрлийг хүчингүй болгох үндэслэл

16.1. Амьтан ашиглах эрхийн зөвшөөрлийг дор дурдсан тохиолдолд хүчингүй болгоно:

төлбөр, хураамжийг төлөөгүй;

16.1.1. амьтан ашиглах шаардлагагүй болсон буюу түүнийг ашиглахаас татгалзсан;

16.1.4. амьтан ашиглах эрх олгогдсон аж ахуйн нэгж, байгууллага татан буугдсан;

16.1.2. амьтан ашиглах гэрээний хугацаа дууссан;

16.1.5. амьтныг хамгаалах, ашиглахтай холбогдсон хууль тогтоомж, гэрээ зөрчсөн.

16.1.3. хууль тогтоомжид заасан

17 дугаар зүйл. Амьтны цуглуулга

17.1. Амьтны цуглуулга гэдэгт судалгаа, шинжилгээ, танин мэдэхүйн зорилгоор барьсан амьтан, тэдгээрийн чихмэл, арьс, үс, яс болон амьтны гаралтай бусад зүйлс хамаарна.

төрийн захиргааны төв байгууллага олгоно.

17.2. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад ховор амьд амьтны цуглуулга хийх зөвшөөрлийг

17.3. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын амьтны цуглуулгыг гадаадад гаргах зөвшөөрлийг төрийн захиргааны төв байгууллага Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээний дагуу олгоно.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ

АМЬТНЫ АЙМГИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН САН, ТӨЛБӨР, САНХҮҮЖИЛТ

18 дугаар зүйл. Амьтны аймгийн мэдээллийн сан

18.1. Амьтны аймгийн мэдээллийн сан дараахь үзүүлэлтээс бүрдэнэ:

18.1.1. амьтны тархац нутаг, нөөц түүний үнэлгээ;

18.1.2. амьтны судалгааны тайлан, мэдээ баримт;

18.1.3. амьтны цуглуулга, лабораторид хадгалсан үр хөврөл;

18.1.4. амьтан хамгаалах, өсгөн үржүүлэх, ашиглах арга хэмжээний мэдээ;

18.1.5. агнуурын амьтны тархац, нягтшилийг аймаг, нийслэлээр харуулсан зураг.

18.2. Амьтны аймгийн мэдээллийн сан бүрдүүлэхтэй холбогдсон харилцааг Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулиар зохицуулна.

19 дүгээр зүйл. Амьтан ашигласны төлбөр

19.1. Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага амьтан ашигласан тохиолдолд төлбөр төлнө.

19.2. Амьтан ашигласны төлбөрийн хэмжээ,

түүнийг төлөх, төлбөрөөс хөнгөлөх, чөлөөлөх журмыг хуулиар тогтооно.

20 дугаар зүйл. Амьтныг хамгаалах арга хэмжээний санхүүжилт

20.1. Амьтныг хамгаалах арга хэмжээг улс, орон нутгийн төсөв, иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын дэмжлэг, олон улсын тусламж, хандивын хөрөнгөөс санхүүжүүлнэ.

20.2. Нэн ховор, ховор амьтны нөөц, тархацыг тогтоох хамгаалах ажлын зардлыг улсын төсвөөс санхүүжүүлнэ.

20.3. Нэн ховор амьтнаас бусад амьтныг хамгаалах арга хэмжээг дор дурдсан байдлаар

санхүүжүүлнэ:

20.3.1. иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын гэрээгээр ашиглаж, эзэмшиж байгаа нутгийн амьтныг хамгаалах, өсгөн үржүүлэх арга хэмжээг тухайн газар ашиглагч, эзэмшигчийн хөрөнгөөр;

20.3.2. амьтныг ашиглаж байгаа иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллага тухайн амьтныг хамгаалах, өсгөн үржүүлэх арга хэмжээг өөрийн хөрөнгөөр.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ

БУСАД ЗҮЙЛ

21 дүгээр зүйл. Амьтны аймгийг хамгаалах, өсгөж үржүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд төрийн бус байгууллагын оролцоо

21.1. Төрийн бус байгууллага амьтныг хамгаалах, өсгөж үржүүлэх арга хэмжээг төрийн захиргааны төв байгууллагаас олгосон зөвшөөрлийн дагуу орон нутгийн Засаг даргатай тодорхой нөхцөл, болзол бүхий гэрээ байгуулсны үндсэн дээр хэрэгжүүлж болно.

21.2. Төрийн бус байгууллага амьтны хамгаалалт, ашиглалтыг сайжруулах талаар санал гаргах, амьтны аймгийг хамгаалах, ашиглах хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах зэргээр үйл ажиллагаа явуулж болно.

22 дугаар зүйл. Амьтны тоо толгойг зохицуулах

22.1. Байгалийн тэнцэлийг хангах, хүн амын эрүүл мэнд, аюулгүй байдлыг хамгаалах, мал, гэрийн тэжээвэр амьтанд өвчин халдварлах, халдварт өвчний голомтыг эрүүлжүүлэх, иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад хохирол учруулахаас сэргэмжлэх зорилгоор зарим амьтны тоо толгойг зохицуулах арга хэмжээ авч болно.

22.3. Ховор амьтны тоо толгойг зохицуулах шаардлагаар сийрэгжүүлэх агналт явуулах зөвшөөрлийг шинжлэх ухааны байгууллагын гаргасан дүгнэлтийг үндэслэн төрийн захиргааны төв байгууллага олгож, мэргэжлийн байгууллага хэрэгжүүлнэ.

22.2. Амьтны тоо толгойг зохицуулах арга хэмжээг бусад амьтны зүйлд гэм хор учруулахгүй, амьдрах орчин, хэвийн өсөлт үржилтийг алдагдуулахгүйгээр хэрэгжүүлнэ.

22.4. Хүн, амьтны эрүүл мэндэд гоц аюултай тахал, галзуу, бусад халдварт өвчин тараадаг болон хэт олширч байгаль орчинд хөнөөл учруулдаг аюултай амьтны зүйлтэй тэмцэх, тэдгээрээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг холбогдох мэргэжлийн байгууллага гүйцэтгэнэ.

23 дугаар зүйл. Амьтныг гадаад улсад гаргах

23.1. Нэн ховор амьтныг амьдаар нь гадаад улсад гаргах зөвшөөрлийг Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээний дагуу Засгийн газар олгоно.

23.2. Энэ хуулийн 23.1-д заасан амьтнаас

бусад амьтныг амьдаар нь, мөн амьтны гаралтай түүхий эд, судалгааны ажлын сорьц дээжийг гадаад улсад гаргах журмыг төрийн захиргааны төв байгууллага тогтооно.

24 дүгээр зүйл. Амьтныг гадаад улсаас оруулах

24.1. Амьтныг гадаад улсаас оруулахтай холбогдсон харилцааг төрийн захиргааны төв байгууллагын

баталсан журмаар зохицуулна.

25 дугаар зүйл. Амьтны аймагт учруулсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх

25.1. Амьтны аймгийн тухай хууль тогтоомж зөрчсөн улмаас амьтны аймагт учирсан хохирлыг гэм буруутай этгээдээр нөхөн төлүүлнэ.

25.2. Нөхөн төлбөрийн хэмжээг Засгийн газраас тогтоосон амьтны экологи-эдийн засгийн үнэлгээг хоёр дахин өсгөж тогтооно.

26 дугаар зүйл. Зөрчил илрүүлэгч, мэдээлэгчийг урамшуулах

26.1. Амьтны аймгийн тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдийг илрүүлсэн, илрүүлэхэд тусалцаа үзүүлсэн буюу мэдээлэл өгсөн иргэнд

зөрчил гаргагчдад ногдуулсан торгууль, нөхөн төлбөрийн хэмжээний 15 хувиар тооцож мөнгөн шагналыг тухайн сум, дүүргийн Засаг дарга олгоно.

27 дугаар зүйл. Хууль тогтоомж зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

27.1. Амьтны аймгийн тухай хууль зөрчсөн гэм буруутай этгээдэд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол эрх бүхий улсын байцаагч дор дурдсан захиргааны хариуцлага хүлээлгэнэ:

27.1.4. амьтныг зөвшөөрөлгүйгээр нутагуулсан, гадаад улсаас оруулсан иргэнийг 35000-50000 төгрөг, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг 75000-200000 төгрөгөөр тус тус торгох;

27.1.1 хугацаа дууссан зөвшөөрлөөр амьтныг ашигласан, эсхүл зөвшөөрлийг бусдад шилжүүлсэн, зохих зөвшөөрөлгүйгээр амьтныг ашиглахыг завдсан иргэнийг 5000-10000 төгрөгөөр, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг 50000 төгрөгөөр тус тус торгох;

27.1.5. амьтныг гэрээ, зөвшөөрөлгүйгээр ашигласан, эзэмшсэн иргэнийг 10000-50000 төгрөг, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг 50000-250000 төгрөг хүртэл торгож, ашигласан, эзэмшсэн амьтныг төрийн захиргааны төв байгууллагын шийдвэрийн дагуу байгальд нь эргүүлэн тавих буюу зохих байгууллагад хүлээлгэн өгөх;

27.1.2. зохих зөвшөөрөлгүйгээр нэн ховор, ховор амьтныг ашигласан иргэнийг 20000-50000 төгрөг, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг 50000-250000 төгрөгөөр тус тус торгох;

27.2 Энэ хуулийн 27.1.2- 27.1.4-д заасан зөрчлийг давтан үйлдсэн, эсхүл нэн ховор амьтныг агнасан, барьсан, амьдрах орчныг алдагдуулсан, тэдгээрийн арьс, үс, бусад түүхий эдийг зохих зөвшөөрөлгүйгээр бэлтгэсэн, худалдсан, худалдан авсан, гадаад улсад гаргасан этгээдэд зохих хууль тогтоомжийн дагуу эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэнэ.

27.1.3. ховор амьтны тоо толгойг нь хорогдуулсан буюу амьдрах орчинг алдагдуулсан, тэдгээрийн арьс, үс, бусад түүхий эдийг зохих зөвшөөрөлгүй худалдсан, эсхүл худалдан авсан бол иргэнийг 35000-50000 төгрөг, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг 150000-250000 төгрөгөөр тус тус торгож, худалдсан, эсхүл худалдан авсан түүхий эдийг хураан авч улсын орлого болгох;

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

**2000 оны 5 дугаар
сарын 12-ны өдөр**

**Улаанбаатар
хот**

АН АГНУУРЫН ТУХАЙ (1995 ОНЫ) ХУУЛИЙГ ХҮЧИНГҮЙ БОЛСОНД ТООЦОХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. 1995 оны 4 дүгээр сарын 10-ны өдөр батлагдсан Ан агнуурын тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцсугай.

тухай хууль болон Ан агнуурын тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг Амьтны аймгийн

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2000 оны 5 дугаар сарын 12-ны өдөр

Улаанбаатар хот

КОМПАНИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Компанийн тухай хуулийн 39.3-т "90 хувь ба түүнээс дээш" гэснийг "90 хувь ба түүнээс доош" гэж, 98.1-д "1999 оны 12 дугаар сарын 30-ны дотор" гэснийг "2000 оны 9 дүгээр сарын 1-ний дотор"

гэж тус тус өөрчилсүгэй.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2000 оны 5 дугаар сарын 12-ны өдөр

Улаанбаатар хот

ТӨРИЙН БОЛОН ОРОН НУТГИЙН ӨМЧИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Төрийн болон орон нутгийн өмчийн тухай хуулийн 81 дүгээр зүйлд дор дурдсан агуулгатай 3 дахь хэсэг нэмсүгэй:

орлогыг тухайн орон нутгийн төсөвт оруулна."

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Р.ГОНЧИГДОРЖ

"3.Орон нутгийн өмчийн хувьчлалын

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2000 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдөр

Улаанбаатар хот

ГЭРЭЭ СОЁРХОН БАТЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын Засгийн газар, Дэлхийн банкны группийн олон улсын хөгжлийн ассоциацийн хооронд 2000 оны 4 дүгээр сарын 27-ны өдөр байгуулсан Хөгжлийн зээлийн гэрээг Засгийн газрын өргөн

мэдүүлснээр соёрхон баталсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2000 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдөр

Улаанбаатар хот

ХҮН АМЫН ОРЛОГЫН АЛБАН ТАТВАРЫН ХУУЛИЙН ЗАРИМ ЗААЛТЫН ҮЙЛЧЛЭЛИЙГ ТҮР ЗОГСООХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Хүн амын орлогын албан татварын хуулийн 6 дугаар зүйл, 8 дугаар зүйлийн 5 дахь заалт, 10 дугаар зүйлийн 7 дахь хэсгийн 1 дэх заалтын үйлчлэлийг 2000 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр хүртэл хугацаанд түр зогсоосугай.

2 дугаар зүйл. Энэ хуулийг 2000 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ИХ ХУРЛЫН ДАРГА**

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2000 оны 5 дугаар сарын 4-ний өдөр

Дугаар 39

Улаанбаатар хот

Шүүх эрх мэдлийн стратеги төлөвлөгөө батлах тухай

Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

Засгийн газар /Р.Амаржаргал/-т даалгасугай.

1. Монгол Улсын шүүх эрх мэдлийн стратеги төлөвлөгөөг хавсралтын ёсоор баталсугай.

3. Монгол Улсын шүүх эрх мэдлийн стратеги төлөвлөгөөний биелэлтэд байнгын хяналт тавьж, биелэлтийн явцыг жил бүр Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдаанд танилцуулж байхыг Хууль зүйн байнгын хороо /Ч.Отгонбаяр/-нд даалгасугай.

2. Монгол Улсын шүүх эрх мэдлийн стратеги төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийн эх үүсвэрийг жил бүрийн улсын төсөвт тусгах арга хэмжээ авч байхыг

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

Улсын Их Хурлын 2000 оны 39 дүгээр тогтоолын хавсралт

МОНГОЛ УЛСЫН ШҮҮХ ЭРХ МЭДЛИЙН СТРАТЕГИ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Суурь үнэлэхүй 1.ХАРААТ БУС БАЙХ

дэвшилтэт арга хэлбэрийг нэвтрүүлэх.

Хууль тогтоох, гүйцэтгэх болон шүүх эрх мэдлийн харилцан тэнцвэрийг хангахуйц шүүх эрх мэдлийн улс төр, эдийн засаг, зохион байгуулалтын болон шийдвэр гаргах хараат бус байдлаа хамгаалах чадвар

Стратеги зорилт 1.2. Гүйцэтгэх эрх мэдлийн байгууллагын хууль бус шийдвэрт тавих хяналтын механизм бий болгоно:

Стратеги зорилт 1.1. Шүүгч бие дааж шийдвэр гаргах боломжийг хангахуйцаар бүх шатны шүүхийн хоорондын харилцааг боловсронгуй болгоно:

Авах арга хэмжээ:

1.2.1.захиргааны хэрэг дагнан шийдвэрлэх шүүх байгуулах, үйл ажиллагааг нь төлөвшүүлэх.

Авах арга хэмжээ:

1.1.1.анхан шат, давж заалдах, хяналтын шатны шүүхийн харьяаллыг давхардалгүй оновчтой тодорхойлох;

Стратеги зорилт 1.3.

Хууль тогтоох, гүйцэтгэх болон шүүх эрх мэдлийн байгууллагуудын харилцаа, хамтын ажиллагааг боловсронгуй болгоно:

1.1.2.шүүхийн хэрэг хянан шийдвэрлэх харьяаллыг үндэслэн тэдгээрийн зохион байгуулалт, байршлыг өөрчлөх, анхан шатны шүүхийн шүүгчийн орон тоог нэмэгдүүлэх;

Авах арга хэмжээ:

1.3.1.шүүх эрх мэдлийн хараат бус байдлыг хангах чиглэлээр Ерөнхийлөгч, Улсын Их Хурал, Засгийн газар, Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн хүлээх эрх, үүрэг тэдгээрийн харилцан шүтэлцээг боловсронгуй болгох талаар санал боловсруулах;

1.1.3.анхан шатны шүүхийн хараат бус байдлыг хангах үүднээс доод шатны шүүхийн шийдвэрт дээд шатны шүүхийн шүүгч эсэргүүцэл бичих эрхийг, доод шатны прокурорын эсэргүүцлийг дээд шатны прокурор нь эгүүлэн татах замаар нөлөөлөх боломжийг тус тус хуулиар хязгаарлах, энэ талаархи хуулийн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох;

1.3.2.шүүх эрх мэдлийн байгууллагуудыг ажиллах байр, шаардлагатай тоног төхөөрөмж, техник хэрэгсэлээр хангах, шүүгч, прокурор, мөрдөн байцаагч, хэрэг бүртгэгч, шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэгч нараас үйл ажиллагаагаа хараат бусаар явуулах нөхцөлийг бүрдүүлэх, цалингийн хэмжээг тогтоох, энэ талаар төрийн бүх байгууллагын хүлээх үүргийг хуулиар тодорхойлох;

1.1.4.шүүх эрх мэдлийн байгууллагуудыг мэдээллийн нэгдсэн сүлжээтэй болгох, үүнд шаардагдах хөрөнгийн асуудлыг шийдвэрлэх;

1.3.3.шүүх, прокурорын байгууллагын үйл ажиллагааны тайланг Улсын Их Хурал жил бүр сонсож, шаардлагатай арга хэмжээг тухай бүр авч хэрэгжүүлж байхыг хуульчлах;

1.1.5.гадаадын зарим орны шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн үйл ажиллагаатай танилцаж,

1.3.4. Улсын дээд шүүх, Улсын ерөнхий прокуророос хуулийн төсөлд санал өгөх, хуулийг хэрэглэх явцад гарч байгаа хийдэл, доголдлын талаар албан ёсны дүгнэлт гаргах асуудлуудыг судалж хуульчлах;

1.3.5. Үндсэн хуулийн цэцтэй харилцах шүүх эрх мэдлийн байгууллагуудын харилцааг боловсронгуй болгох.

Стратеги зорилт 1.4. Шүүхийн төсвийн хараат бус байдлыг бэхжүүлнэ:

Авах арга хэмжээ:

1.4.1. шүүхийн төсөв нь улсын нэгдсэн төсвийн тодорхой хувийг эзэлж байх асуудлыг судалж боломжит хувилбарыг сонгох;

1.4.2. шүүхийн төсвийн төсөл, гүйцэтгэлийн тайланг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх, аудитын дүгнэлт гаргуулах, тайлагнах хугацаа, журмыг хуулиар нарийвчлан зохицуулах

Стратеги зорилт 1.5. Шүүгчийн эдийн засгийн хараат бус байдлыг бэхжүүлнэ:

Авах арга хэмжээ:

1.5.1. шүүгчийн албан тушаалыг хаших нь төрийн тусгай чиг үүргийг хэрэгжүүлж байгаа хуульчийн нэр төрийн хэрэг болохуйц хэмжээнд эдийн засгийн баталгаа, хөшүүрэг бий болгох асуудлыг судалж шийдвэрлэх;

1.5.2. бүх шатны шүүхийн шүүгчдийн орон сууцны асуудлыг шийдвэрлэхэд төрөөс хөнгөлөлт, тусалцаа үзүүлэх тухай хуулийн заалтыг хэрэгжүүлэх журмыг боловсруулах

Стратеги зорилт 1.6. Шүүх эрх мэдлийн байгууллагыг улс төрийн хувьд хараат бус байх явдлыг хангана:

Авах арга хэмжээ:

1.6.1. шүүхийн хараат бус бие даасан байдлыг хангах үүрэг бүхий Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн эрх зүйн байдлыг тодорхой болгох, Шүүхийн ерөнхий зөвлөлөөс Ерөнхийлөгч, Засгийн газар, Үндсэн хуулийн цэцтэй хэрхэн харилцах асуудлыг судалж боловсруулан хуульчлах;

1.6.2. хуулийн байгууллагын удирдлага болон шүүгч, прокурорыг томилох, чөлөөлөх асуудлыг улс төрийн нөлөөллөөс ангид байлгах асуудлыг судалж баталгаажуулах;

1.6.3. Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн

гишүүн улс төрийн нөлөөнөөс аль болох ангид байлгах асуудлыг судалж хэрэгжүүлэх.

Стратеги зорилт 1.7. Шүүх эрх мэдлийн байгууллагыг хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл, олон нийтийн нөлөөллөөс ангид, хараат бус байх нөхцөл бүрдүүлнэ:

Авах арга хэмжээ:

1.7.1. шүүх эрх мэдлийн байгууллагыг хэвлэл мэдээллийн нөлөөллөөс хамгаалах болон шүүх эрх мэдэл ба хэвлэл мэдээллийн хоорондын харилцааг боловсронгуй болгох механизм бүрдүүлэх;

1.7.2. шүүх эрх мэдлийн байгууллагууд иргэд, олон нийтэд зориулсан мэдээлэл боловсруулах, түүнийг тогтмол хүргэж байх мэдээллийн технологи бий болгох;

1.7.3. шүүх эрх мэдлийн байгууллагын үйл ажиллагааг олон түмэнд ил тод байлгаж, хуулиар тусгайлан нууцад хамааруулаагүйгээс бусад мэдээ, мэдээллийг чөлөөтэй олгох үүрэг бүхий хэвлэл мэдээллийн албадыг төв байгууллагууд дээр бий болгох.

Суурь үнэлэхүй 2. ХАРИУЦЛАГА ХҮЛЭЭДЭГ БАЙХ

Шүүх эрх мэдлийн байгууллага татвар төлөгчдийн мөнгийг хамгийн үр ашигтай зарцуулах чадвар буюу түүний дотор шүүх эрх мэдлийн байгууллагын ажилтан бүрийн өдөр тутмын үйл ажиллагаандаа сахих ажлын гүйцэтгэл, ёс зүйн хариуцлага хүлээх чадвар

Стратеги зорилт 2.1. Шүүх эрх мэдлийн байгууллага бүрийн хүлээх хариуцлагын хүрээг тодорхойлно:

Авах арга хэмжээ:

2.1.1. шүүх эрх мэдлийн байгууллагын үйл ажиллагааны алдаанаас иргэн аж ахуйн нэгж, байгууллагад учирсан хохирлыг арилгах талаархи хууль тогтоомж болон түүнийг хэрэгжүүлэх механизмыг боловсронгуй болгох;

2.1.2. шүүх эрх мэдлийн байгууллагуудын үйл ажиллагааг хооронд нь өрсөлдүүлж харьцуулан дүгнэдэг практикийг зогсоох;

2.1.3. шүүхийн шүүн таслах ажиллагааны мэргэжлийн удирдлагыг шүүхийн захиргааны удирдлагаас ялган зааглах буюу Ерөнхий шүүгч зөвхөн шүүн таслах ажиллагааг удирдаж,

Шүүхийн ерөнхий зөвлөл, тамгын хэлтэс шүүхийн захиргааны удирдлагыг хэрэгжүүлдэг хариуцлагын тогтолцоо бүрдүүлэх;

Стратеги зорилт 2.2. Шүүгчийн ёс зүйн дүрэм, түүний хэрэгжилтийг хангах механизмыг бий болгох замаар шүүгчийн хариуцлага хүлээдэг тогтолцоог боловсронгуй болгоно:

Авах арга хэмжээ:

2.2.1. хуульчдын, тухайлбал шүүгч, прокурор, өмгөөлөгчийн ёс зүйн онцлогийг тусгасан хэм хэмжээг боловсруулах, хуульчдад заах ёс зүйн хичээлийн хөтөлбөрийн агуулгыг баяжуулах;

2.2.2. шүүгчид сахилгын хэрэг үүсгэх санал гаргах эрхийг Шүүхийн ерөнхий зөвлөл болон давж заалдах, хяналтын шатны шүүхийн шүүх бүрэлдэхүүнд олгох асуудлыг хуульчлах.

Сахилгын хороог Шүүхийн ерөнхий зөвлөлийн дэргэд байгуулах, түүний үйл ажиллагааны журмыг боловсронгуй болгох, уг хорооны үйл ажиллагаанд хөндлөнгөөс хяналт тавих боломжийг судлан шийдвэрлэх;

2.2.3. шүүгчийн ёс зүйн зөрчлийг илрүүлэх эрх бүхий байгууллага, субъектыг оновчтой тодорхойлж, хуулиар тэдний эрх, үүрэг үйл ажиллагааны журмыг нарийвчлан тодорхойлох;

2.2.4. шүүх эрх мэдлийн байгууллагын албан тушаалтнаас албан үүргээ хэрэгжүүлэхтэй нь холбогдуулан сахилгын шийтгэл оногдуулах тохиолдолд тухайн этгээдийг биечлэн байлцуулж, тайлбар гаргах эрхээр хангах;

2.2.5. шүүгчийн шүүн таслах ажиллагааны явц дахь мэргэжлийн алдаа, ёс зүйн зөрчлийн бүртгэлийг хөтөлж, дүн шинжилгээ хийх хараат бүс хяналтын тогтолцоо бий болгох.

Стратеги зорилт 2.3. Шүүх эрх мэдлийн байгууллагын нэг ажилтанд ногдох ажлын ачааллын жишиг шалгуур тогтооно:

Авах арга хэмжээ:

2.3.1. шүүх эрх мэдлийн байгууллагын ажилтны ажлын ачаалалд хамаарагдах үйл ажиллагааны хүрээг тодорхойлж, тэдэнд ногдох ачааллын хамгийн их хязгаарыг тогтоох;

2.3.2. шүүх эрх мэдлийн байгууллагын ажилтны ажлыг хөнгөвчлөх, техник, тоног

төхөөрөмж, гарын авлагаар хангах, туслах ажилтны орон тоог нэмэгдүүлэх;

2.3.3. ажлын ачааллын жишгийг үндэслэн шүүгч, шүүхийн шийдвэр биелүүлэх байгууллагын ажилтнуудын ажлын ачааллыг жигдрүүлэх ажлыг зохион байгуулах.

Стратеги зорилт 2.4. Шүүгчийн хариуцлага хүлээх зарчмын хэрэгжилтийг хангах үүднээс шүүгчийг сонгон шалгаруулах, томилох, дэвшүүлэх, огцруулах механизмыг боловсронгуй болгоно:

Авах арга хэмжээ:

2.4.1. шилдэг хуульчдыг шүүгчийн албан тушаалд татан ажиллуулах арга замыг судлан оновчтой хөшүүрэг бий болгох /сургалт, сонгон шалгаруулалт, давтан сургалт гэх мэт/ замаар хуульчдаас шүүгчийг шилж сонгох журмыг боловсронгуй болгох;

2.4.2. шүүгчээр томилохоос татгалзах үндэслэлийг хуульд тодорхой тусгах;

2.4.3. хуульч, шүүгчийн үйл ажиллагааны алдаа, зөрчлийг түүнийг томилох, дэвшүүлэх, чөлөөлөх, огцруулах асуудалтай уялдуулах;

2.4.4. бүх шатны шүүхийн шүүгчийн ёс зүй, мэргэшлийн түвшин, ажил хэрэгч чанарыг үнэлэх шалгуурыг нарийвчлан тодорхойлж хуульчлах;

2.4.5. бүх шатны шүүхийн Ерөнхий шүүгч нарын үйл ажиллагааг үнэлэх шалгуурыг нарийвчлан тодорхойлж хуульчлах;

2.4.6. шүүгчийг дэвшүүлэх шалгуур үзүүлэлтийг хуулиар зохицуулах асуудлыг судлах.

Стратеги зорилт 2.5. Хуульчдыг сонгон шалгаруулах нэгдмэл тогтолцоо бий болгоно:

Авах арга хэмжээ:

2.5.1. хуульчдыг сонгон шалгаруулах ажлыг эрхлэх байгууллагын үйл ажиллагааны эрх зүйн үндсийг бүрдүүлэх;

2.5.2. хуульчдыг сонгон шалгаруулах БАР-ын тогтолцоо бий болгох;

2.5.3. хуульчдыг сонгон шалгаруулахад баримтлах ёс зүйн шалгуурыг боловсруулах, цаг үеийн шаардлагад нийцүүлэн боловсронгуй болгох.

Суурь үнэлэхүй 3. МЭДРЭМЖТЭЙ БАЙХ

Шүүх эрх мэдэлд тавигдаж байгаа нийгмийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан харж, өөрчлөлт шинэчлэлтийг цаг тухайд нь хийж байх чадвар

Стратеги зорилт 3.1. Нийгмийн эрэлт хэрэгцээ, эрх зүйн орчинд тогтмол судалгаа явуулах, түүний дагуу арга хэмжээ авна:

Авах арга хэмжээ:

3.1.1. шүүх эрх мэдлийн байгууллагын үйл ажиллагаанд мөрдөж байгаа хуулийн хэрэгжилтийн байдал, тэдгээрийн талаархи олон нийтийн саналыг судлах, хуульч, шүүгчдийн үйл ажиллагаа, тэдгээрийн нэр хүндийн талаарх олон нийтийн санаа бодол болон статистик мэдээнд боловсруулалт хийж, нийгмийн эрэлт хэрэгцээнд нийцүүлэн хэрхэн ашиглах талаархи судалгааг мэргэжлийн түвшинд явуулах судалгааны төв байгуулан ажиллуулах асуудлыг судалж, шийдвэрлүүлэх;

3.1.2. холбогдох хууль тогтоомжийг боловсронгуй болгох зорилгоор шүүн таслах ажиллагааны талаархи мэдээллийг цуглуулах үүргийг Шүүхийн тамгын хэлтэст хуулиар олгох, уг ажилд шаардлагатай техник технологи, гарын авлага, мэдээллээр тэднийг хангах асуудлыг хуульд тусгаж өгөх, сургалт зохисон байгуулах;

3.1.3. гэмт хэргийн шалтгаан, нөхцөл, хандлагыг судалж, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлын чиглэлийг тодорхойлох үүрэг бүхий судалгааны төв байгуулж ажиллуулах;

3.1.4. хэрэг, маргааныг эвлэрлийн аргаар шийдвэрлүүлэх, цаазаар авах болон хорих ялаас аль болох татгалзах, бусад ялыг илүү өргөн хэрэглэх, ялтныг засан хүмүүжүүлэхэд олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэх боломжийг судалж хэрэгжүүлэх.

Стратеги зорилт 3.2. Хэрэг, маргааныг шүүхээс гадуур шийдвэрлэх арга механизмыг өргөжүүлэх, боловсронгуй болгоно:

Авах арга хэмжээ:

3.2.1. талууд хэргийн нөхцөл байдлыг хүлээн зөвшөөрч, эвлэрэхийг харилцан зөвшөөрч байгаа үед тэднийг эвлэрүүлэх арга хэмжээ авах, ээдрээ, төвөг багатай хэрэг, маргааныг чирэгдэл багатай, бага хугацаанд шийдвэрлэх арга зам бий болгох, зуучлалын үүрэг оролцоог нэмэгдүүлэх боломжийг судалж шийдвэрлэх;

3.2.2. хэрэг, маргааныг хянан шийдвэрлэхэд арбитр, зуучлагч, хөндлөнгийн шүүхийн оролцоог дээшлүүлэх боломжийг судлах, эрх зүйн орчин бүрдүүлэх;

3.2.3. ээдрээ, төвөгтэй боловч талууд нь эвлэрэх сонирхолтой байгаа хэрэг, маргааныг хэрхэн шийдвэрлэдэг талаар зарим орны шүүхийн практиктай танилцаж, нэвтрүүлэх боломжтой эсэхийг судалж шийдвэрлэх;

3.2.4. арбитрын шүүхийг боловсронгуй болгох, арбитрын хуралдаанд оролцогч талууд өөрийн эрх ашгаа хамгаалах асуудлыг өргөжүүлэх.

Стратеги зорилт 3.3. Х у у л ь тогтоомжийг нийгмийн эрэлт хэрэгцээний дагуу шуурхай өөрчлөх санал гаргана:

Авах арга хэмжээ:

3.3.1. шүүн таслах болон байцаан шийтгэх ажиллагааны явцад гарч байгаа хуулиар зохицуулах шаардлага бүхий харилцааны эрэлт хэрэгцээг нэгтгэн судалж, хууль санаачлагчид уламжилдаг тогтолцоо бий болгох асуудлыг судлах.

Стратеги зорилт 3.4. Шүүх эрх мэдлийн байгууллагуудын удирдлагыг боловсронгуй болгоно:

Авах арга хэмжээ:

3.4.1. шүүхийн удирдлагын стандартыг олон улсын жишигт нийцүүлэх, байцаан шийтгэх ажиллагааны болон шүүхийн захиргааны удирдлагын зааг ялгааг тогтоож оновчтой тодорхойлох;

3.4.2. ажлын ачааллыг харгалзан шүүгч, прокурорыг адил шатны шүүх, прокурорын байгууллагад түр томилон ажиллуулах, тухайн шүүгч, прокурортой зөвшилцсөний үндсэн дээр тодорхой хугацаанд сэлгэн ажиллуулах асуудлыг хуулиар зөвшөөрөх.

Суурь үнэлэхүй 4. ШУДАРГА БАЙХ

Аливаа этгээдэд хүндэтгэлтэй хандаж, ямар ч тохиолдолд хуулийг чанд, нэг мөр хэрэгжүүлдэг байх чадвар

Стратеги зорилт 4.1. Шүүх эрх мэдлийн байгууллагын ажилтан хууль тогтоомжийг зөв хэрэглэж, чанд мөрддөг байна:

Авах арга хэмжээ:

4.1.1. шүүхэд хэргийг хянан шийдвэрлэх болон хэрэг бүртгэлт, мөрдөн байцаалтын явцад гарсан эргэлзээтэй, хоёрдмол утгаар ойлгож болох хуулийн заалтуудын талаархи санал бодлыг тухай бүр бүртгэн нэгтгэж танилцуулсны үндсэн дээр Улсын дээд шүүхээс тайлбар гаргуулах механизм бүрдүүлэх асуудлыг судлах;

4.1.2. шүүх эрх мэдлийн байгууллагын ажилтнуудад шинээр батлагдан гарсан хуулийг цаг алдалгүй хүргэх тогтолцоо бий болгох;

4.1.3. шүүн таслах ажиллагаанд шинээр гарч байгаа аливаа хэрэг, маргааныг шийдвэрлэх асуудлаар шүүгчдэд нэгдсэн ойлголтыг шуурхай олгодог механизм бий болгох;

Стратеги зорилт 4.2. Шүүгч хэрэг, маргааныг хуульд нийцүүлэн шийдвэрлэхийн тулд шүүх эрх мэдлийн үйл ажиллагаанд бусад оролцогч этгээдийн дэмжлэг туслалцааг бүрэн авах боломжийг бүрдүүлэх;

Авах арга хэмжээ:

4.2.1. шүүх эрх мэдлийн байгууллагуудын хоорондын ажлын уялдаа, зааг, ялгаа, хариуцлага хүлээх тогтолцоог боловсронгуй болгох асуудлыг судалж шийдвэрлэх;

4.2.2. шүүх эрх мэдлийн байгууллагуудын хооронд хэрэг, маргаанд холбогдолтой мэдээллийг харилцан дамжуулах боломжийг хангах.

Суурь үнэлэхүй 5. ХҮРТЭЭМЖТЭЙ БАЙХ

Шүүх эрх мэдлийн байгууллагад хандаж байгаа аливаа этгээдэд шүүхээс хүндрэл, чирэгдэл багатай, түргэн шуурхай, хямд зардалтай үйлчилгээ хүргэх чадвар

Стратеги зорилт 5.1. Шүүх эрх мэдлийн байгууллагын үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор байцаан шийтгэх хуулиудыг боловсронгуй болгоно:

Авах арга хэмжээ:

5.1.1. шүүхийн зардал болон өмгөөллийн хөлс төлөх чадваргүй иргэдэд төрөөс туслалцаа үзүүлэх боломж болон тэдгээр иргэдэд эрх зүйн үйлчилгээ үзүүлж байгаа төрийн бус байгууллагад төрөөс тодорхой хэмжээгээр туслалцаа үзүүлэх боломжийг судлах;

5.1.2. урьдчилан хорих зэрэг хүний эрх,

эрх чөлөөг хөндсөн байцаан шийтгэх ажиллагаа явуулах зөвшөөрөл олгох эрхийг шүүхэд шилжүүлэх асуудлыг судлан шийдвэрлэх;

5.1.3. гэрч, хохирогч, шинжээчийг хамгаалах асуудлыг судалж хуульчлах;

5.1.4. шүүгчээс бусад шүүн таслах ажиллагаанд оролцогчдод ажиллах нөхцөл бүрдүүлэх, байр, бусад боломжоор хангах асуудлыг судалж шийдвэрлэх.

Стратеги зорилт 5.2. Олон нийтийг эрх зүйн мэдээллээр хангах ажлыг өрнүүлэх, иргэний нийгэмтэй харилцах харилцааг боловсронгуй болгоно:

Авах арга хэмжээ:

5.2.1. шүүх эрх мэдлийн байгууллагаас олон нийтийн эрх зүйн мэдлэгийг дээшлүүлэхэд зориулсан сонин, сэтгүүл зэрэг тогтмол хэвлэл гаргах асуудлыг судалж шийдвэрлэх;

5.2.2. олон нийтэд эрх зүйн мэдлэг олгох, мэдээлэл хүргэх зорилгоор хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл /сонин, сэтгүүл, телевиз, радио/-тэй хамтран ажиллах механизм төлөвшүүлэх;

5.2.3. олон нийтэд зориулан Улсын Дээд шүүхээс гаргасан хуулийн тайлбар, хууль тогтоомж болон шүүхийн шийдвэрийн мэдээллийн сүлжээ бий болгох;

5.2.4. мэтгэлзэх зарчмын утга агуулга, түүнийг хэрэгжүүлэх арга замын талаар иргэдийн мэдлэгийг дээшлүүлэх сургалт, сурталчилгааны ажил зохион байгуулах.

Стратеги зорилт 5.3. Шүүхүүдийн байршил, орон тоонд тавих шаардлага, стандартыг боловсруулж мөрдөнө:

Авах арга хэмжээ:

5.3.1. нэг шүүхийн харьяалан ажиллах нутаг дэвсгэрийн хэмжээ, үйлчлэх хүн амын тоог оновчтой тогтоох, үйлчлэх хүрээнд ойр хүртээмжтэй байх, шүүх эрх мэдлийн бусад байгууллагатай үйл ажиллагаагаа харилцан уялдуулахтай холбоотой шаардлага, шалгуурыг бий болгох асуудлыг судлан шийдвэрлэх;

5.3.2. шүүхийн үйлчилгээг хэрэглэгчид ойр дөт байхаар байршлыг нь тогтоох;

5.3.3. шүүх эрх мэдлийн байгууллагын нэг ажилтанд ногдох ажлын ачааллын жишиг шалгуурыг үндэслэн шүүгч, туслах ажилтны орон

тоог нэмэгдүүлэх.

Стратеги зорилт 5.4. Шүүхийн байцаан шийтгэх ажиллагаа, шийдвэрийг олон түмэнд ил тод, хүртээлтэй, нээлттэй байлгана:

Авах арга хэмжээ:

5.4.1.иргэд хуулийн байгууллагад хандах, хуулийн байгууллагаас гарсан шийдвэртэй цаг алдалгүй танилцах боломжийг хангах, энэ үйл ажиллагаанд гарах чирэгдлийг арилгахад чиглэгдсэн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх;

5.4.2.шүүх эрх мэдлийн байгууллагаас гаргасан шийдвэр, шүүгчийн үйл ажиллагаа, нэр хүндийг үндэслэлгүйгээр гүтгэсэн, гуйвуулсан аливаа мэдээ, мэдээлэлд тухай бүр няцаалт өгдөг механизм бүрдүүлж, үнэн зөвийг олон түмэнд мэдээлэхэд уг механизмыг ашиглах.

Стратеги зорилт 5.5. Шүүхийн шийдвэрийг хуулийн дагуу, шуурхай биелүүлдэг нөхцөл бүрдүүлнэ:

Авах арга хэмжээ:

5.5.1.шүүхийн шийдвэр биелүүлэх ажиллагааг боловсронгуй болгох, зах зээлийн нөхцөлд нийцсэн оновчтой хувилбар бий болгох;

5.5.2.шүүхийн шийдвэрийг биелүүлэх үйл ажиллагаанд прокурорын байгууллага хяналт тавихаар холбогдох хуулиудад тусгах;

5.5.3.гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирлыг хохирогчид нөхөн төлөх зориулалт бүхий тусгайлсан сан бий болгох асуудлыг судлах;

5.5.4.шүүхийн шийдвэрийг биелүүлэх байгууллагын ажилтныг шаардлагатай техник хэрэгсэл, бусад эдийн засгийн баталгаагаар хангах нөхцөлийг хуульчлан тогтоох;

5.5.5.иргэд, хуулийн этгээдийн хоорондын төлбөр гаргуулах тухай шүүхийн шийдвэрийн бодитой биелэгдээгүй хэсэгт нь эрсдэлээ төлбөр авагч өөрөө хариуцах, шүүхийн шийдвэрийг биелүүлэх байгууллага бодитой биелэгдэхгүй шүүхийн шийдвэр биелүүлэх ажиллагааг хэрэгсэхгүй болгуулдаг тогтолцоо бий болгох асуудлыг судлах.

Стратеги зорилт 5.6. Шүүхийн үйлчилгээг эдийн засгийн хувьд хүртээмжтэй

болгоно:

Авах арга хэмжээ:

5.6.1.шүүхэд хэрэг хэлэлцэх шат бүрт гарч байгаа зардлын хэмжээг бодитойгоор тооцож, энэ тооцоог шүүхийн төсвийн төслийг боловсруулах үед харгалзан үздэг болох;

5.6.2.шүүхийн зарим үйлчилгээг зохих хэмжээний төлбөртэй болгож, түүнийг чөлөөтэй хүртээх боломжийг бүрдүүлэх.

Стратеги зорилт 5.7. Шүүхийн гадаад харилцааг хөгжүүлнэ:

Авах арга хэмжээ:

5.7.1.шүүгчдийг бусад орны шүүхийн үйл ажиллагаатай танилцах боломжоор хангах, гадаад орны шүүгчидтэй уулзалт зохион байгуулах;

5.7.2.Монгол Улсын шүүх, бусад орны шүүхийн хооронд мэргэжлийн харилцаа, холбоо тогтоох, хөгжүүлэх.

Суурь үнэлэхүй 6. БҮТЭЭМЖТЭЙ БАЙХ

Хуулийг чанд баримталж улсын хэмжээнд хуулийг нэг мөр хэрэглэх чадвар

Стратеги зорилт 6.1. Хэрэг, маргааныг бүтээмжтэй шийдвэрлэх зорилгоор дагнасан шүүх болон шүүхийн дагнасан танхимыг байгуулна:

Авах арга хэмжээ:

6.1.1.зарим орны захиргааны болон бусад дагнасан шүүхийн тухай хууль, тэдгээрийн үйл ажиллагаатай танилцаж хэрэгжүүлэх арга замыг судлах;

6.1.2.захиргааны болон бусад дагнасан шүүх буюу танхимын ажиллах эрх зүйн орчин бүрдүүлэх;

6.1.3.хуульчид, шүүгчдийг тодорхой төрлийн хэргээр мэргэшүүлэн ажиллуулах зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах.

Стратеги зорилт 6.2. Шүүн таслах ажиллагааны менежментийг боловсронгуй болгоно:

Авах арга хэмжээ:

6.2.1.шүүх хуралдааны танхимын зохион байгуулалтыг хэргийн оролцогчид харилцан

ойлголцох, тайван уур амьсгалыг бүрдүүлэхүйц, зохиц харуул хамгаалалттайгаар зохион байгуулах асуудлыг тусгай журам, заавраар зохицуулах асуудлыг хуульд тусгах;

6.2.2.иргэдэд учирч болох бэрхшээлийг багасгах үүднээс шүүхэд хандаж гаргах бичиг баримтын эх загвар, маягтыг нэгдсэн стандартад оруулах;

6.2.3.шүүхийн менежментийн асуудлыг мэргэжлийн түвшинд хариуцаж гүйцэтгэх боловсон хүчнийг бэлтгэж ажиллуулах, шүүхүүдийг компьютерийн нэгдсэн сүлжээнд холбох зэрэг шүүн таслах ажиллагааг боловсронгуй болгох чиглэлийн судалгаа хийх, холбогдох арга хэмжээ авах.

Стратеги зорилт 6.3. Монгол Улсын хуулийн албан ёсны тайлбарыг цаг тухайд нь гаргаж хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр сурталчилна:

Авах арга хэмжээ:

6.3.1.шинээр гарсан болон эргэлзээтэй, хоёрдмол утгаар ойлгож болох хуулийн зүйл, заалтуудыг Улсын дээд шүүхээс тайлбарлах ажиллагааг шуурхай, боловсронгуй болгох асуудлыг судлах;

6.3.2.хуулийн зарим зүйл, заалтыг тайлбарласан Улсын дээд шүүхийн тогтоолыг боловсруулах, хэлэлцэж батлах, цаг тухайд нь гаргаж байх ажлын зохион байгуулалтыг боловсронгуй болгох;

6.3.3.Улсын дээд шүүхийн тайлбарыг цаг тухайд нь шуурхай хүргэх механизм бүрдүүлэх, тайлбарын эмхтгэлээр хуулийн байгууллагын албан хаагчдыг хангах.

Стратеги зорилт 6.4. Хуульчдыг бэлтгэж байгаа сургуулиудын сургалтын төлөвлөгөө, хичээлийн агуулгад судалгаа хийж, сургалтын хөтөлбөрт тавигдах стандартыг тогтоох, хяналт тавих тогтолцооны талаар санал гаргана:

Авах арга хэмжээ:

6.4.1.хуулийн сургуулиудыг магадлан итгэмжилж баталгаажуулах, магадлан итгэмжлэлийн өнөөгийн тогтолцоог боловсронгуй болгох санал гаргах;

6.4.2.хуулийн сургуулиудад заавал заах хичээлүүдийн нэгдсэн агуулга, хөтөлбөрийн талаархи санал гаргах.

Стратеги зорилт 6.5. Шүүх эрх мэдлийн байгууллагын ажилтны мэдлэг, боловсролыг цаг

уеийн шаардлагад нийцүүлнэ:

Авах арга хэмжээ:

6.5.1.хуульчдыг давтан сургаж бэлтгэх ажлыг эрхлэх шүүгчдийн сургалтын байгууллага /төв/ байгуулах;

6.5.2.хуульчдыг сургах, давтан сургах хөтөлбөр тус бүрийн хүрээнд хуульчдын ёс зүйн тухай хичээлийг заадаг болох;

6.5.3.шүүх эрх мэдлийн байгууллагын ажилтныг сургах, давтан сургах хөтөлбөрийг үндэслэн шаардлагатай зардлыг төсөөлсөн хэмжээгээр тухайн байгууллагын төсөвт тусган баталж байх эрх зүйн үндсийг бүрдүүлэх;

6.5.4.шүүх эрх мэдлийн байгууллагын ажилтны үйл ажиллагаанд зориулсан гарын авлага, ном, сурах бичгээр хангах, тэдгээрийг тухай бүр шинэчлэн баяжуулж байх;

6.5.5.шүүх эрх мэдлийн байгууллагын ажилтнуудыг тодорхой хугацааны давтамжтайгаар давтан сургалтад заавал хамруулж байх сургалтын цикл бий болгож мөрдүүлэх;

6.5.6.шүүх эрх мэдлийн байгууллагын зүгээс нийт хуульчдыг сургах, давтан сургах хөтөлбөрт оруулах ерөнхий шаардлагын талаар санал боловсруулж шийдвэрлүүлэх;

6.5.7.шүүх эрх мэдлийн байгууллагын ажилтанд хуульчдыг сургах, давтан сургах хөтөлбөрт хамрагдан мэргэшлийн шалгалт өгсөн байдлыг үндэслэн зэрэг дэв, мэргэшлийн зэрэг олгодог механизм бий болгох;

6.5.8.дагнасан шүүхийн буюу танхимын шүүгчийг өөрийнх нь дагнасан салбар, чиглэлийн сургалтад оролцуулж, мэргэшүүлэх нөхцөл бүрдүүлэх;

6.5.9.шүүхийн шийдвэр биелүүлэх байгууллагын ажилтныг сургах, давтан сургах хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлэх;

6.5.10.шүүхийн захиргааны ажилтнуудыг шүүхийн менежментийн чиглэлээр сургах сургалтын хөтөлбөрийн агуулгыг боловсруулж мөрдүүлэх;

6.5.11.хуульчдыг болон шүүгчдийг сургах, давтан сургах ажилд төрийн бус байгууллагуудыг татан оролцуулах, тэдэнтэй хамтран ажиллах боломжийг судалж хэрэгжүүлэх.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2000 оны 5 дугаар сарын 11-ний өдөр

Дугаар 40

Улаанбаатар хот

Улсын Их Хурлын 1996 оны 17 дугаар тогтоолын хавсралтад өөрчлөлт оруулах тухай

Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн хуулийн 8 дугаар зүйлийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

баг.", Орхон аймгийн 55 дугаар тойргийн нутаг дэвсгэрийн харьяаллын "Согоот," гэсний дараа "Рашаант, Дэнж.", 56 дугаар тойргийн нутаг дэвсгэрийн харьяаллын "Хүрэнбулаг" гэсний дараа "Малчин" гэж тус тус нэмсүгэй.

1. "Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тойрог байгуулах тухай" Улсын Их Хурлын 1996 оны 17 дугаар тогтоолоор батлагдсан хавсралтын Говь-Алтай аймгийн 12 дугаар тойргийн нутаг дэвсгэрийн харьяаллын "1,3 дугаар баг," гэсний дараа "Рашаант баг.", 13 дугаар тойргийн нутаг дэвсгэрийн харьяаллын "2,4 дүгээр баг," гэсний дараа "Наран

2. Энэ тогтоолыг 2000 оны 5 дугаар сарын 11-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2000 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдөр

Дугаар 41

Улаанбаатар хот

Үндсэн хуулийн цэцийн гишүүний бүрэн эрхийг түр түдгэлзүүлэх тухай

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

эрхийг Монгол Улсын Их Хурлын ээлжит сонгуулийн дүн гартал түр түдгэлзүүлсүгэй.

1. Үндсэн хуулийн цэцийн гишүүн Дашдоржийн Дэмбэрэлцэрэн Улсын Их Хурлын ээлжит сонгуульд нэр дэвшсэн тул түүний бүрэн

2. Энэ тогтоолыг 2000 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2000 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдөр

Дугаар 42

Улаанбаатар хот

Сонгуулийн ерөнхий хорооны гишүүнээс чөлөөлөх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

тул түүнийг Сонгуулийн ерөнхий хорооны гишүүнээс чөлөөлсүгэй.

1. Улсын Их Хурлын дэргэдэх Сонгуулийн ерөнхий хорооны гишүүн Бадраагийн Долгор Улсын Их Хурлын ээлжит сонгуульд нэр дэвшиж байгаа

2. Энэ тогтоолыг 2000 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТОГТООЛ

2000 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдөр

Дугаар 43

Улаанбаатар хот

Сонгуулийн ерөнхий хорооны гишүүнийг нөхөн томилх тухай

Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсгийг үндэслэн Монгол Улсын Их Хурлаас ТОГТООХ нь:

хорооны гишүүнээр нөхөн томилсугай.

1. Жамбалсүрэнгийн Нарантуяаг Монгол Улсын Их Хурлын дэргэдэх Сонгуулийн ерөнхий

2. Энэ тогтоолыг 2000 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

ДАРГА

Р.ГОНЧИГДОРЖ

Монгол Улсын Их Хурлын Тамгын газраас гаргав.
Хаяг: "Төрийн мэдээлэл" эмхтгэлийн зөвлөл

Улаанбаатар-12
Төрийн ордон

☎ 329612
Индекс 14003

Улсын Их Хурлын Тамгын газрын
Хялхлэ хэсэгт хэвлэв.

☎ 329487